

UNIVERSITATEA LIBERĂ ÎNTERNAȚIONALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 316.6:159.9(043.2)

POPOVICI ADRIANA

**VALORILE ȘI ASPIRAȚIILE PROFESIONALE –
CONDIȚIE A MATURITĂȚII SOCIALE ÎN PROCESUL DE
TRANZIȚIE LA VÂRSTA ADULTĂ**

511.03 – PSIHOLOGIE SOCIALĂ

**REZUMATUL
tezei de doctorat în psihologie**

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale a Universității Libere Internaționale din Moldova

Conducător științific:

RUSNAC SVETLANA, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Membri Comisiei de îndrumare:

CAUNENCO IRINA, doctor în psihologie, conferențiar universitar

IURCHEVICI IULIA, doctor în sociologie, conferențiar universitar

CALANCEA ANGELA, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

SPĂTARU Tatiana, doctor habilitat în sociologie, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – președinte

RUSNAC Svetlana, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova – conducător științific

PALADI Oxana, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, Universitatea Stat din Moldova – membru referent

BRICEAG Silvia - doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți – membru referent

CAUNENCO Irina, doctor în psihologie, conferențiar universitar Universitatea Liberă Internațională din Moldova – membru comisiei de îndrumare, membru referent

PUZUR Elena - doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică Stat „Ion Creangă” – membru referent.

Susținerea va avea loc la data de 28.11.2025 ora 12⁰⁰ în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova la adresa: MD-2012, mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab 52, bir. 212.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității Libere Internaționale din Moldova și pe pagina web a Universității Libere Internaționale din Moldova (<https://ulim.md/doctorat/sustinerea-tezelor-de-doctorat/>) și Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<http://www.anacec.md/>).

Rezumatul a fost expediat la data de 24 octombrie 2025.

Secretar științific al Consiliului Științific ULIM,

ROBU Elena, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Conducător științific:

RUSNAC SVETLANA, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Autor

POPOVICI Adriana

© Popovici Adriana, 2025

CUPRINS

I. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
II. CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT	7
III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	22
IV. BIBLIOGRAFIE.....	27
V. LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI DE DOCTORAT	30
ADNOTARE.....	32
ANNOTATION.....	33

I. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei. Maturitatea socială a tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă este un subiect de interes științific major, cu relevanță teoretică și empirică, dar și cu implicații directe pentru politicile educaționale și sociale. În contextul tranziției de la educația formală la piața muncii, într-un mediu socioeconomic volatil, studiul analizează relația dintre valorile, aspirațiile profesionale și maturizarea socială, urmărind identificarea factorilor care contribuie la formarea competențelor necesare integrării în societate. Deși Strategia națională „Moldova 2030”¹ vizează creșterea calității vieții și valorificarea potențialului fiecărui individ, cercetările indică faptul că o parte dintre tineri rămân insuficient pregătiți pentru asumarea rolurilor sociale, pe fondul curenților formării timpurii și al întârzierilor în integrarea profesională. Nivelul de maturitate socială al absolvenților de liceu rămâne sub cerințele actuale ale pieței muncii, evidențiind decalajul între competențele dobândite și cele necesare pentru participarea socială activă². Datele Biroului Național de Statistică³ al Republicii Moldova (2023) arată amplificarea fenomenului NEET. În anul 2023, circa 27,6 % dintre tinerii cu vârsta între 15 și 34 de ani nu erau antrenați în educație, muncă sau formare profesională. Majoritatea erau femei (aproximativ 63 %), iar principalele cauze identificate includ implicarea în îngrijirea familiei și a copiilor (42,9 %), ceea ce relevă un risc social semnificativ și un nivel redus de participare activă la viața socio-economică. La nivel internațional, studiile (Quintano ș.a.) confirmă tendința de creștere a NEET, riscurile asociate șomajului de durată și excluziunii sociale⁴.

În acest context, valorile și aspirațiile profesionale au un rol central în formarea maturității sociale necesare adaptării la cerințele societății și asumării rolurilor independente. Maturitatea socială presupune, în esență, adaptarea atitudinilor personale și interpersonale – exprimate prin valori și aspirații – la structurile și dinamica unei societăți complexe. În consecință, politicile și intervențiile educaționale trebuie să abordeze sistematic aceste dimensiuni pentru a susține tranziția eficientă a tinerilor la vârsta adultă.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Fenomenul maturității sociale și al tranziției la vârsta adultă este bine documentat în literatura de specialitate la nivel internațional și național, inclusiv în contextul Republicii Moldova. Diversitatea autorilor și a temelor abordate reflectă complexitatea acestui proces și relevă importanța contextului cultural, educațional și socioeconomic în formarea maturității și identității profesionale.

În spațiul occidental, cercetările lui Arnett J.J. au fundamentat conceptul de *emerging adulthood*, definind tranziția spre vârsta adultă ca o etapă distinctă, caracterizată de explorare și instabilitate. Într-o direcție similară, Blatterer H. și Bourdieu P. au analizat din perspectivă sociologică modul în care structurile sociale și capitalul cultural influențează integrarea tinerilor în societate. Totodată, contribuțiile unor autori clasici precum Fromm E., Erikson E., Rogers C., Maslow A., Adler A., Allport G. și Sullivan H. au consolidat cadrul teoretic privind dezvoltarea personalității, maturitatea psihosocială și autorealizarea. În planul cercetării valorilor, Rokeach M. și Shalom H. Schwartz au oferit modele operaționale fundamentale, iar studiile recente realizate de E. Deci și Ryan R., împreună cu Kasser R., Kim Y., Lee H. și Powell G., au analizat relația dintre aspirațiile profesionale, motivația intrinsecă/extrinsecă și maturitatea socială. În același registru, autori precum Rojewski J., Sewell W., Hoppe E., Gottfredson L., Ashby J., Schoon I., Cabrera A., La Nasa, Mau W. și Bikos L. au investigat factorii care modelează dezvoltarea aspirațiilor profesionale, iar Padilla-Walker L.M., Barry C.M., Carroll

¹ GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Disponibil: <https://gov.md/ro/moldova2030>

² CRÎSMARU, M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M., *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională (tineri NEET), studiu sociologic*. Chișinău: 2018, 102 p. ISBN 978-9975-89-085-4;

³ STATISTICA MOLDOVEI. *Tinerii NEET în Republica Moldova în trimestrul I 2023*. Disponibil: <https://statistica.gov.md/index.php/ro/tinerii-neet-in-republica-moldova-in-trimestrul-i-2023-9430-60458.html>

⁴ QUINTANO, C., MAZZOCCHI, P., ROCCA, A. *The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis*. In: *Genus*, 2018, 74(1), 5. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0031-0>.

J.S, Madsen S.D. și Nelson L.J. au demonstrat legătura dintre formarea identității, aspirațiile individuale și procesul de tranziție la maturitate.

În spațiul rusesc, cercetările au pus accent pe relația dintre individ și contextul social, oferind o abordare sistemică a maturității. Ананьев Б.Г., Божович Л.И., Коган Л.Н., Кон И.С, Андреева Г.М., Анцыферова Л.И și Каменева Е.Г. au investigat dimensiunile dezvoltării sociale, adaptarea și integrarea în rolurile adulte. Studiile lui Реан А.А., Браценко С.Л., Миронова М.Р., Мясищев В.Н., Овчарова Р.В., Деркач А.А., Бодалев А.А. și Зеер Е.Ф. au adus în discuție indicatorii psihosociali ai maturității, relațiile interpersonale și formarea competențelor sociale. Contribuții semnificative au fost aduse și de Леонтьев А.Н. și Леонтьев Д.А., care au dezvoltat concepte legate de activitate și sensul vieții, cu implicații directe asupra maturității sociale. În același timp, Сопов В. și Карпушина Л. au creat testul morfologic al valorilor de viață, devenit un instrument fundamental pentru studierea orientărilor axiologice.

În România, cercetările s-au concentrat asupra dimensiunilor educaționale și culturale ale maturității sociale. Moraru M., Pavelcu V., Cucuș C. și Iluț P. au subliniat rolul valorilor, al tradițiilor culturale și al proceselor educaționale în formarea identității și integrarea tinerilor în viața socială și profesională. Contribuțiile lor evidențiază specificul românesc, unde educația și cultura sunt piloni esențiali în dezvoltarea personalității și în conturarea deciziilor valorice și profesionale.

În Republica Moldova, literatura de specialitate a abordat cu precădere dimensiunile socioeconomice ale tranziției la maturitate. Cercetători precum Bulgaru M., Oceretnii A., Malcoci L., Spătaru T., Mocanu V., Cheianu-Andrei D., Gagauz O., Buciuceanu-Vrabie M. și Pantea L. au analizat impactul migrației, al pieței muncii, al tranziției de la educație la muncă și al transformărilor sociale asupra procesului de maturizare socială. În plan complementar, Silistraru N. a evidențiat rolul educației și al valorilor morale în formarea personalității. Contribuțiile lui Rusnac S., Paladi O., Antoci D., Spătaru T. și Puzur E. au vizat analiza indicatorilor psihosociali ai maturității prin adaptarea unor instrumente internaționale la specificul local. Totodată, autori precum Caunenco I., Bulicanu M., Cozma T. și Șleahțișchi M. au aprofundat problematica valorilor și aspirațiilor profesionale, reliefând modul în care acestea se reflectă în comportamentele și deciziile tinerilor în prezent.

Cu toate acestea, fenomenul maturității sociale rămâne insuficient explorat, necesitând investigații suplimentare pentru o înțelegere mai profundă și o aplicare eficientă în practicile sociale și educaționale. În acest context, prezenta cercetare și-a propus să analizeze maturitatea socială în perioada tranziției de la educația formală la viața profesională, concentrându-se asupra modului în care valorile și aspirațiile profesionale influențează formarea identității sociale și profesionale a tinerilor.

Pentru a aborda această problemă, cercetarea a răspuns unor întrebări esențiale: în ce măsură valorile și aspirațiile profesionale influențează maturitatea socială a tinerilor în Republica Moldova; ce factori psihologici pot împiedica sau facilita procesul de tranziție de la educația formală la viața profesională; cum pot fi adaptate programele educaționale și de formare profesională în scopul sprijinirii dezvoltării unei maturități sociale optime.

Astfel, **problema cercetării** rezidă în necesitatea înțelegerii aprofundate și obținerii unor date specifice privind relația dintre valorile/aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor din Republica Moldova, în special în contextul tranziției la viața adultă și al inserției profesionale, pentru implementarea unor intervenții educaționale și sociale care să faciliteze integrarea reușită a acestora în societatea contemporană.

Scopul cercetării: investigarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă, prin analiza relației dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale în dinamica procesului de maturizare socială, în vederea elaborării unor intervenții educaționale și sociale care să favorizeze adaptarea și integrarea eficientă în rolurile adulte.

Obiectivele cercetării: 1) analiza teoretică a maturității sociale în procesul tranziției la vârsta adultă, cu evidențierea rolului valorilor și aspirațiilor profesionale ca factori determinanți; 2) descrierea și investigarea empirică a valorilor, aspirațiilor profesionale, orientărilor existențiale, identității profesionale

și nivelului maturității psihologice și sociale, în funcție de variabilele sociodemografice (gen, vârstă, nivel educațional); 3) elaborarea și validarea unui model integrativ al maturității sociale, care să surprindă relațiile dintre valorile și aspirațiile profesionale, maturitatea psihologică, identitatea profesională și maturitatea socială; 4) elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței programului psihosocial de clarificare a valorilor și de consolidare a identității profesionale la tinerii aflați în procesul tranziției la vârsta adultă; 5) formularea recomandărilor pentru îmbunătățirea practicilor educaționale și de orientare profesională, în vederea facilitării integrării sociale și profesionale a tinerilor.

Ipoteza generală a cercetării. Se presupune că valorile de viață și aspirațiile profesionale ale tinerilor, în funcție de vârstă, gen și nivel educațional, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu gradul de formare a identității profesionale, iar intervențiile psihosociale axate pe dezvoltarea valorică și consolidarea identității profesionale facilitează tranziția la viața adultă și contribuie la atingerea unui nivel optim de maturizare socială.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Metodologia cercetării a fost concepută pentru a asigura o abordare complexă și sistematică, îmbinând atât aspectele teoretice, cât și cele empirice, în vederea investigării maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă. Metodologia generală vizează explorarea aprofundată a maturității sociale, iar metodologia particulară se concentrează pe relațiile dintre valorile, aspirațiile profesionale și maturitatea socială a tinerilor.

Pe plan teoretic, cercetarea a inclus analiza și sinteza literaturii de specialitate privind maturitatea socială, dar și valorile de viață și aspirațiile profesionale ca factori determinanți ai acesteia. S-au examinat diverse abordări teoretice și modele conceptuale ale maturității sociale în perioada de tranziție la vârsta adultă, punându-se accent pe definirea rolului valorilor de viață și aspirațiilor profesionale în dezvoltarea acestei maturități. Abordarea ipotetico-deductivă a fost folosită pentru formularea ipotezelor și interpretarea rezultatelor în baza literaturii, oferind astfel o fundamentare științifică solidă.

Pe plan empiric, cercetarea a fost organizată în mai multe etape și a inclus utilizarea unor instrumente de evaluare validate, care au permis examinarea detaliată a variabilelor de interes. **Testul orientărilor existențiale și de viață**, elaborat de Леонтьев Д.А., a fost folosit pentru a evalua sistemul de valori și orientările existențiale ale participanților, oferind informații despre direcțiile motivaționale esențiale în perioada de tranziție. **Testul morfologic al valorilor de viață**, elaborat de Сопов В.Ф. și Карпушина Л.В., a fost aplicat pentru a identifica structurile valorice și prioritățile individuale în contextul formării maturității sociale. **Metoda de diagnosticare a stadiului identității profesionale**, propusă de Азбель А.А. și Грецов А.Г., a fost utilizată pentru a evalua nivelul de formare a identității profesionale și pentru a determina modul în care aceasta influențează maturitatea socială. Analiza fenomenului maturității psihologice și sociale a fost realizată prin următoarele metode: **metoda de diagnosticare a maturității psihologice**, dezvoltată de Руженков В.А. și echipa sa, care a permis evaluarea nivelului de dezvoltare psihologică a tinerilor și relația acestora cu maturitatea socială; **scala de evaluare a maturității sociale a absolvenților**, elaborată de Кожевникова Т.Н., Штумбрис Н.А. și Сундукова Т.А., utilizată pentru măsurarea nivelului de integrare socială și adaptare la rolurile adulte.

Metode utilizate în calculul statistic. În cadrul analizei datelor empirice s-au aplicat diverse metode statistice pentru a testa ipotezele și a valida concluziile. Testul t-Student a fost folosit pentru compararea mediilor caracteristicilor între grupuri, pentru a identifica diferențele semnificative. Testul ANOVA cu corecția Bonferroni, care ajustează pragul de semnificație pentru a compara mai multe grupuri simultan, reducând riscul rezultatelor fals pozitive și asigurând interpretări statistice riguroase. Coeficientul de corelație Pearson a fost aplicat pentru evaluarea relațiilor dintre variabilele studiate, cu accent pe legătura dintre valorile/aspirațiile profesionale și maturitatea socială. Testele de comparare statistică non-parametrice, precum Mann-Whitney U și Wilcoxon, au fost utilizate în cadrul experimentului de control pentru a compara două grupuri independente (Mann-Whitney U) sau pentru a evalua diferențele între măsurătorile pereche (Wilcoxon).

Această abordare metodologică, care combină analiza teoretică cu cercetarea empirică, asigură o evaluare cuprinzătoare a maturității sociale și a factorilor care o influențează, facilitând elaborarea concluziilor și recomandărilor bazate pe dovezi.

Instituțiile și subiecții experimentali. Obiectivele cercetării au fost realizate prin desfășurarea unui experiment constatativ, care a implicat un eșantion de 437 de subiecți cu vârste cuprinse între 18 și 22 de ani, format din tineri și tineri aflați la diverse etape ale studiilor în licee (158 de elevi), colegii (130 de elevi) și instituții universitare (149 de studenți). Colectarea datelor s-a realizat prin metoda tradițională „creion-hârtie” în perioada 2020–2024. Participanții au completat individual probele, având posibilitatea de a beneficia de asistență în cazul unor dificultăți de înțelegere.

În cadrul cercetării de formare, eșantionul a fost constituit din două grupuri: grupul experimental (GE) și grupul de control (GC), fiecare format din câte 15 elevi aflați în ultimul an de colegiu sau liceu, care au participat și la cercetarea de constatare. Grupul experimental a parcurs Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, în timp ce grupul de control nu a beneficiat de intervenția specifică, pentru a se putea compara efectele programului asupra nivelului de maturitate socială.

În cadrul cercetării s-a realizat procesul de validare psihometrică a testelor în limba română. Pentru acest demers, experimentul a inclus și un grup suplimentar de 15 tineri cu vârste cuprinse între 18 și 20 de ani, studenți ai unei instituții de învățământ universitar, fapt ce a permis verificarea fiabilității și a validității instrumentelor în raport cu specificul lingvistic și cultural al populației investigate.

II. CONȚINUTUL TEZEI DE DOCTORAT

Capitolul 1, intitulat Fundamentele teoretice ale maturității sociale și rolul valorilor și aspirațiilor profesionale în tranziția la vârsta adultă, oferă o analiză integrată a conceptului de maturitate socială în contextul tranziției de la adolescență la vârsta adultă.

Subcapitolul 1.1. Tranziția la vârsta adultă: de la periodizările clasice la paradigma adultului emergent, sintetizează principalele direcții teoretice privind procesul tranziției la vârsta adultă, analizat din perspectiva psihologică, socială și axiologică. Tranziția nu este privită ca o simplă etapă cronologică, ci ca un proces complex de reconfigurare identitară, asumare a rolurilor sociale și integrare a valorilor personale într-un proiect de viață coerent.

Literatura de specialitate relevă două axe interpretative majore: modelele clasice de periodizare, care oferă repere conceptuale asupra etapelor dezvoltării, și paradigmele contemporane, care definesc maturizarea ca proces desincronizat, reflexiv și contextualizat.

În tradiția clasică, autori precum Erikson E.H.⁵, Havighurst R.J. Hall G. S. și Rousseau J.-J.⁶, au conceput maturizarea drept îndeplinirea unor sarcini normative – alegerea profesiei, formarea relațiilor intime, asumarea responsabilității sociale. Ulterior, Levinson D.J.⁷ și Allport G. W.⁸ au extins analiza asupra dimensiunilor morale și valorice ale maturizării, iar autori ruși și români, precum Ananiev B.G.⁹, Șchiopu C., Verza E.¹⁰ și Albu E.¹¹ au subliniat caracterul gradual și multidimensional al procesului.

⁵ ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p., pp. 129-130. ISBN 978-0393-347-38-8

⁶ Apud CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Universitatea din București: Editura Credis. 2011. 380 p. ISBN 978-973-46-6008-7.

⁷ LEVINSON, D. J. A Conception of Adult Development. In: *American Psychologist*, 1986, 41(1), pp.3-13. ISSN 0003-066X, eISSN 1935-990X.

⁸ ALLPORT, G. W. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 578 p. (Fără ISBN) RAJ, M. *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: Anmol Publications. 1996. 1840 p. ISBN-13: 978-935-41-0582-1

⁹ АНАНЬЕВ, Б. Г. *Человек как предмет познания*. СПб.: Питер, 2016. 288 p. ISBN 5-272-00315-2

¹⁰ SCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia varstelor: Ciclurile vieții*. București: EDP, 1997, p. 206. ISBN 973-30-5798-3.

¹¹ ALBU, E. *Psihologia vârstelor*. Târgu-Mureș: Universitatea „Petru Maior”, 2007, p. 30-31. (Fără ISBN)

Abordările contemporane, reprezentate de Beck U.¹², Arnett J.J.¹³, Côté J.¹⁴ și Blatterer H.¹⁵ propun o lectură flexibilă a maturizării, în care identitatea reflexivă și adultul emergent descriu un parcurs individualizat, influențat de factori structurali precum capitalul social, sprijinul familial, educația și contextul economic. În același timp, modelul sistemic al lui Rasaili T. și Titus C.¹⁶ oferă o perspectivă integratoare, în care maturitatea este rezultatul interacțiunii dintre dimensiunile psihologică, socială, educațională și instituțională.

Prin urmare, tranziția la viața adultă este un proces gradual și dinamic, modelat de resursele interne (identitatea, valorile, autoreglarea) și factorii externi (sprijinul social, oportunitățile educaționale, constrângerile socioeconomice). Maturitatea socială nu se reduce la pragurile cronologice, ci reprezintă o construcție complexă, flexibilă și contextualizată. În acest cadru, nivelul maturității depinde de congruența dintre valorile internalizate și aspirațiile profesionale.

Subcapitolul 1.2. Maturitatea – dimensiune esențială în dezvoltarea umană prezintă maturitatea ca o dimensiune centrală a dezvoltării umane, dincolo de simpla vârstă cronologică. Erikson E.H.¹⁷, Levinson D.J.¹⁸, Arnett J.J.¹⁹ și Côté J.E.²⁰ subliniază că maturizarea implică asumarea responsabilității, autonomie, echilibru interior și integrare socială, nu doar îndeplinirea unor roluri.

Se disting 2 concepte majore: **maturizare** (procesul continuu de transformare psihologică și socială) și **maturitate** (rezultatul relativ stabil al acestui proces – autonomie, responsabilitate, coerență identitară)²¹. În literatura rusă, conceptele *созревание* (maturizare) vs. *зрелость* (maturitate) accentuează această viziune procesual–rezultativă²².

În plan teoretic, perspectivele variază de la Freud S. (maturitatea ca responsabilitate socială și grijă față de ceilalți) și Piaget J. (dezvoltarea gândirii abstracte) la modelul psihosocial al lui Erikson E.H. (echilibru între integritate, intimitate și autonomie)²³ și abordarea umanistă a lui Rogers C. (autenticitate, congruență)²⁴. Пеан А.А. și Коломинский Я.Л. propun patru criterii operaționale: responsabilitate, autodezvoltare, toleranță, gândire pozitivă²⁵. La nivel social, maturitatea reflectă interacțiunea dintre individualizare (autonomie, autosuficiență) și socializare (asimilarea normelor și valorilor). Allport

¹² BECK, U. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage. 1992. 272 p. ISBN 978-020-3107-92-8

¹³ ARNETT, J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. In: *American Psychologist*, 2000, v. 55(5), pp. 469-480.

¹⁴ CÔTÉ, J. *Arrested adulthood: the changing nature of maturity and identity*. New York: New York University Press, 2000. 224 p. ISBN 978-0814-737-79-8.

¹⁵ BLATTERER, H. Generations, Modernity and the Problem of Contemporary Adulthood. In: *Contemporary Adulthood: Calendars, Cartographies and Constructions*, J. Burnett (Ed.), UK: Palgrave Macmillan, 2010, pp. 10–23. E-book ISBN 978-023-0290-29-7.

¹⁶ RASAILI, T. R., TITUS, C. M. *Reunification – 'a reality or an impossible dream? The perspectives of Swedish child care and foster family social workers*. 2007. Disponibil: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/4609/1/Complete%20final%20thesis%202.pdf>

¹⁷ ERIKSON, E.H., *op. cit.*

¹⁸ LEVINSON, D. J., *op. cit.*

¹⁹ ARNETT, J. J., *op. cit.*

²⁰ CÔTÉ, J., *op. cit.*

²¹ FRANK, L. K. *The Concept of Maturity*. În: *Child Development*, 1950, vol. 21, nr. 1, p. 21–24. ISSN 0009-3920. Disponibil: <https://doi.org/10.2307/1125914>

²² ЗЕЕР, Э. Ф., СЫМАНЮК, Э. Э. *Психология профессиональных деструкций: учебное пособие для вузов*. Москва: Академический Проект, 2020. 240 p. ISBN 978-5-8291-2723-7

²³ Apud PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S. *Dezvoltare umană*. București: Ed. Trei, 2016. 832 p. ISBN 978-9737-074-14-0.

²⁴ РОДЖЕРС, К. *Взгляд на психотерапию. Становление человека*. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 480 с.

²⁵ ПЕАН, А. А., КОЛОМИНСКИЙ, Я. Л. *Социальная педагогическая психология*. СПб.: Питер, 2000. 416 с. ISBN 5-88782-424-7

G.W.²⁶, precum și autori din spațiul rus (Андреева Г.М.²⁷, Кohn И.С.²⁸) descriu maturitatea socială ca un construct complex ce include identitatea socială, rolurile profesionale, implicarea comunitară și integrarea valorilor morale.

Un aspect esențial este rolul maturității psihologice ca mediator între dezvoltarea personală și cea socială. Ea conectează procesele interne de autoreglare cu manifestările externe ale comportamentului responsabil și ale implicării sociale. Prin responsabilitate, autodezvoltare și toleranță, individul transformă echilibrul interior în participare conștientă la viața comunității.

În sinteză, maturitatea este un proces dinamic și multidimensional, la intersecția dintre resursele interne (identitate, valori, autoreglare) și cerințele mediului (sprijin social, oportunități, constrângeri), exprimat prin autonomie, responsabilitate, integrare valorică și participare socială.

Subcapitolul 1.3. Structura maturității sociale: criterii definitorii și domenii de manifestare prezintă maturitatea socială ca pe o poziționare conștientă, responsabilă și adaptativă a persoanei în raport cu mediul social. Se disting patru arii de manifestare: (a) relația cu sine – responsabilitate, autonomie, congruență, autoactualizare (Rogers C.²⁹, Maslow A.H.³⁰, Allport G.W.³¹, Erikson E.H.³² și alții); (b) relația cu ceilalți – relații autentice bazate pe încredere, respect și empatie (Fromm E.³³, Rogers C.³⁴, Мясницев В. Н.³⁵ și alții); (c) relația cu societatea – interiorizarea valorilor și normelor, identitate socială clară, dezvoltarea raționamentului moral (Erikson E.H.³⁶, Kohlberg L.³⁷ și alții); (d) relația cu profesia – formarea și consolidarea identității profesionale, alinierea valorilor personale la cerințele muncii (Зеер, Э.Ф.³⁸, Côté, J.E.³⁹ și alții).

Orientarea profesională, activitatea socială, autoreglarea personală, sistemul de orientări valorice, sistemul de roluri sociale, responsabilitatea pentru acțiuni și angajamente se prezintă drept criterii definitorii ale maturității sociale. Aceste dimensiuni surprind atât stabilitatea internă (identitate, autonomie, autoreglare), cât și adaptarea flexibilă la provocările mediului (participare civică, asumarea rolurilor, etica responsabilității).

Maturitatea socială se constituie gradual prin interacțiunea dintre caracteristicile individuale, influențele familiale, contextul educațional și cel sociocultural; valorile personale și aspirațiile profesionale mediază cristalizarea identității profesionale și consolidarea maturității sociale.

Maturitatea desemnează atingerea unui nivel superior de dezvoltare fizică, psihică și socială. Maturitatea psihologică implică stabilizarea identității, autonomia decizională, autoreglarea emoțională și congruența dintre valori și comportamente; maturitatea socială exprimă poziționarea independentă și

²⁶ ALLPORT, G. W. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 578 p. (Fără ISBN) RAJ, M. *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: Anmol Publications. 1996. 1840 p. ISBN-13: 978-935-41-0582-1

²⁷ АНДРЕЕВА, Г. М. *Социальная психология: Учебник высших учебных заведений*. Москва: Аспект пресс. 2014. 363 p. ISBN: 978-5-7567-0827-1.

²⁸ КОHN, И. С. *Психология ранней юности*. Москва: Просвещение. 1989. 256 p. (Fără ISBN). АНДРЕЕВА, Г. М. *Социальная психология: Учебник высших учебных заведений*. Москва: Аспект пресс. 2014. 363 p. ISBN: 978-5-7567-0827-1.

²⁹ РОДЖЕРС, К., *op. cit.*

³⁰ MASLOW, A. H. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954. 411 p. (Fără ISBN).

³¹ ALLPORT, G. W., *op. cit.*

³² ERIKSON, E.H., *op. cit.*

³³ FROMM, E. *The Art of Loving*. New York: Harper Perennial Modern Classics, 2006. 180 p. ISBN: .35-1297-0061-978

³⁴ РОДЖЕРС, К., *op. cit.*

³⁵ МЯСНИЦЕВ, В. Н. *Основные проблемы и современное состояние психологии отношений*. В: Психологическая наука в СССР. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960, Т. II, с. 110-125.

³⁶ ERIKSON, E.H., *op. cit.*

³⁷ KOHLBERG, L. *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. San Francisco: Harper & Row, 1981. 441 p. ISBN: 978-0060-6476-05

³⁸ ЗЕЕР, Э.Ф. Психологические особенности прогнозирования профессионального будущего молодежи. В: *Актуальные проблемы психологического знания*, 2015, 3(36), с. 16-26. ISSN: 2073-8544

³⁹ CÔTÉ, J., *op. cit.*

responsabilă în societate, prin interiorizarea valorilor, asumarea rolurilor și implicarea activă în comunitate.

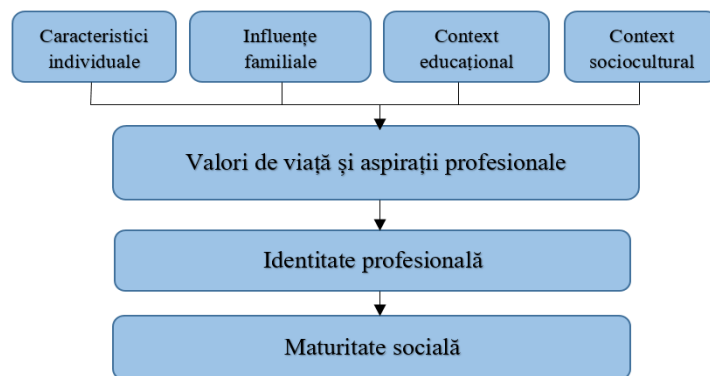

Fig. 1. Modelul conceptual al maturității sociale [contribuție proprie]

Modelul din figura 1 sintetizează factorii determinanți – caracteristicile individuale, influențele familiale, contextul educațional și contextul sociocultural, care, mediați de valorile personale și aspirațiile profesionale, conduc la formarea identității profesionale și, în consecință, la dezvoltarea maturității sociale a tinerilor.

Subcapitolul 1.4. Valorile și aspirațiile profesionale – factori ai maturizării sociale în etapa tranziției la vârsta adultă. Adultul emergent descris de Arnett J.J.⁴⁰ se află într-o etapă de explorare intensă a valorilor și a identității, în care alegerile de carieră devin expresii directe ale sistemului axiologic interior. Valorile și aspirațiile profesionale acționează interdependent, iar congruența dintre opțiunile de carieră și ierarhia valorilor susține statutul socioeconomic, stilul de viață și bunăstarea subiectivă.

Din perspectivă axiologică, valorile sunt credințe durabile care ghidează scopurile și mijloacele (Rokeach M.⁴¹: valori terminale vs. instrumentale) și se organizează într-un circumplex motivațional (Schwartz S.H.⁴²) construit pe axele deschiderii către schimbare – conservatorism, autopromovare și autotranscendență. Congruența dintre valorile vieții și alegerile profesionale se asociază cu satisfacția, performanța superioară și stabilitatea identitară.

Aspirațiile profesionale au dublă ancorare: (a) externă, explicată prin circumscripție și compromis – profesie, prestigiu, recompense (Gottfredson L.S.⁴³); (b) internă – motivație intrinsecă, interese, „ancore” relativ stabile⁴⁴. Nivelul de autoeficacitate modulează ținutele și perseverența, influențând modul în care individul își construiește traiectoria profesională. În logica dezvoltării carierei, maturizarea profesională (Super D.E.⁴⁵) presupune creșterea congruenței dintre aspirații și identitate. Conform teoriei autodeterminării⁴⁶, aspirațiile intrinseci (autodezvoltare, afiliere) se corelează cu vitalitatea și satisfacția,

⁴⁰ ARNETT, J. J., *op. cit.*

⁴¹ ROKEACH, M. *Understanding Human Value. Individual and societal*. New York: The Free Press, 1979. 288 p. ISBN: 08-2676-0029-978

⁴² SCHWARTZ, S. H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In: M. P. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology*. Cambridge: Academic Press, 1992, vol. 25, pp. 1–65. ISBN: 978-0-12-015225-4

⁴³ GOTTFREDSON, L.S. Gottfredson's theory of circumscription, compromise and self-creation. In: D. Brown & Associates (Eds.), *Career choice and development*. San Francisco: Jossey Bass. 2002, pp. 85-148. ISBN-13: 978-078795741

⁴⁴ Apud ANGHEL, O. Professional aspirations among students with technical talent. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, v. 191, pp.1881-1885. ISSN 1877-0428.

⁴⁵ RYAN, R. M., DECI, E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. In: *American Psychologist*, 2000, nr. 55, pp. 68-78. e-ISSN 0003-066X.

⁴⁶ SUPER, D. E. A life-span, life-space approach to career development. In: *Journal of Vocational Behavior*, 1980, 16 (3), pp. 282-296. ISSN 0001-879

iar accentul pe ținte extrinseci (bani, statut) se asociază cu bunăstarea diminuată⁴⁷, cu variații dependente de contextul sociocultural.

Congruența valorilor și aspirațiilor profesionale constituie un indicator esențial al maturității sociale, reflectând echilibrul dintre motivația internă și adaptarea la cerințele sociale. În perioada tranziției la vârsta adultă, valorile și aspirațiile profesionale devin elemente definitorii ale identității, facilitând integrarea socială și profesională. În baza modelului existențial al lui ЛЕОНТЬЕВ Д. А.^{48,49}, aspirațiile profesionale pot fi considerate expresii ale valorilor interiorizate și proiecții ale sinelui ideal, iar măsurarea lor permite evaluarea maturității valoric-aspiraționale ca fundament al maturității sociale.

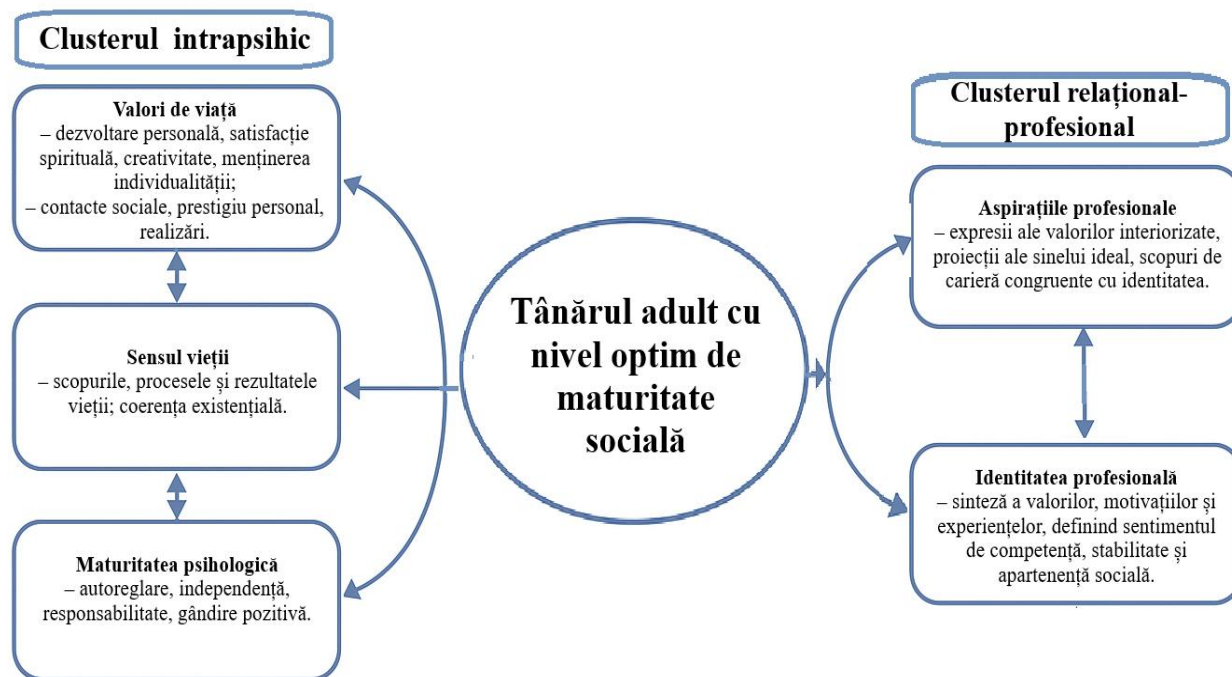

Fig. 2 Modelul integrat al maturității sociale la tânărul adult [contribuție proprie]

Modelul integrat al maturității sociale la tânărul adult, prezentat în Figura 2, exprimă o viziune sistemică asupra dezvoltării personalității, în care interacțiunea dintre dimensiunile intrapsihice și cele relațional-profesionale asigură coerența identității și adaptarea socială funcțională. Valorile de viață oferă nucleul axiologic, sensul vieții definește direcția existențială, iar maturitatea psihologică garantează stabilitatea internă. Pe acest fundament se construiește dimensiunea relațional-profesională, în care aspirațiile și identitatea profesională transformă potențialul personal în acțiune și contribuție socială.

Astfel, maturitatea socială nu este doar o stare atinsă, ci un proces evolutiv, de echilibrare permanentă între sine și lume, între idealuri și realități, între autonomie și apartenență. Acest model oferă un cadru conceptual pentru analiza empirică a modului în care tinerii, în contextul socio-cultural actual, reușesc să integreze valorile, motivațiile și identitatea profesională într-un sistem coerent de funcționare psihosocială.

Subcapitolul 1.5. Factorii de risc și provocările pentru maturitatea socială în perioada de tranziție a tinerilor la vârsta adultă arată că trecerea spre vârsta adultă implică o reconfigurare a rolurilor și responsabilităților, adesea cu statut ambiguu – responsabilități parțial asumate și apartenență adultă

⁴⁷ KASSER, R., RYAN, R. M. Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1996, 22(3), pp. 280-287. eISSN: 15527433; ISSN: 01461672.

⁴⁸ ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Тест смысловых ориентаций (СЖО)*. Москва: Смысл, 2000. 18 с. ISBN: 5-89357-088-X.

⁴⁹ ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. М.: Смысл, 2003. 487 с. ISBN: 5-89357-082-0.

incompletă^{50,51,52}. Criteriile maturității se deplasează de la indicatorii externi (statut, familie) la reperele interne: decizie autonomă, asumarea responsabilității și autonomie financiară.

Provocările acestei perioade decurg din tensiunea dintre „aspirațiile personale” și „așteptările sociale”, sub presiunea unor schimbări socioculturale rapide. Studiile demografice și sociale realizate în Republica Moldova indică riscuri specifice: sărăcia rurală și excluderea, decalajul între educație și piața muncii, migrația tinerilor și pierderea capitalului uman, rigiditatea pieței muncii și sectorul informal extins, barierele pentru femeile tinere, precum și inegalitățile educaționale^{53 54 55}.

Riscul NEET este alimentat de sănătatea mintală precară, stima/încrederea de sine scăzute și autonomia insuficientă, alături de comportamentele de risc⁵⁶. În modelul tranzațional al stresului, calitatea copingului (sprijin social, reevaluare pozitivă vs. evitare) explică diferențele de adaptare⁵⁷. Reglarea emoțională deficitară amplifică anxietatea/depresia și fragilizează integrarea socială⁵⁸. Stresul susținut reduce satisfacția de viață și favorizează retragerea comportamentală⁵⁹.

Prin urmare, maturitatea socială a tinerilor aflați în tranziție este afectată de o combinație de factori socioeconomi (sărăcie, migrație, piață informală, inegalități educaționale) și psihologici (sănătate mintală, autoeficacitate, reglare emoțională, coping). „Abordarea integrativă” este indispensabilă: intervenții timpurii în domeniul sănătății mintale și abilităților de adaptare, politici de reducere a inegalităților, conectarea educației la cerințele pieței muncii și sprijin specific pentru femeile tinere. Din această analiză decurge problema de cercetare prezentată în debutul lucrării.

Capitolul 2. Rolul valorilor de viață și aspirațiilor profesionale în formarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă: studiu de constatare investighează empiric modul în care valorile și aspirațiile profesionale influențează maturitatea socială în cadrul tranziției la vârsta adultă.

Subcapitolul 2.1. Designul și metodologia cercetării de constatare. Studiul examinează integrat tinerii din Republica Moldova, măsurând și corelând maturitatea socială cu aspirațiile profesionale – conceptualizate în lucrare prin orientările existențiale și de viață, valorile de viață și identitatea vocațională. Analizele sunt comparate (după gen, nivel educațional, vârstă) și modelate prin mecanisme de mediere între variabile (identitate profesională, maturitate psihologică).

Obiectivele cercetării de constatare: 1) identificarea conținutului și particularităților manifestării valorilor și aspirațiilor profesionale la tinerii aflați în tranziția la vârsta adultă; 2) determinarea

⁵⁰ MACEK, P., BEJČEK, J., VANÍČKOVÁ, J. Contemporary Czech Emerging Adults, Generation Growing Up. In: *The Period of Social Changes, Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 22 (5), pp. 444- 475. ISSN 0743-5584

⁵¹ SIRSCH, U., DREHER, E., MAYR, E., WILLINGER U. What Does It Take to Be an Adult in Austria? Adulthood in Austrian Adolescent, Emerging Adults and Adults. In: *Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 24 (3), pp. 275-292. ISSN: 0743-5584; eISSN: 1552-6895.

⁵² ARNETT, J. J., *op. cit.*

⁵³ BULGARU, M., OCERETNÎI, A. Tineretul studios: dimensiuni ale identității sociale. Chișinău: CEP USM, 2012, 212 p. ISBN 978-9975-71-068-8.

⁵⁴ MALCOCI, L., MOCANU, V. Structura socială a populației în funcție de statutul ocupațional. In: *Coeziunea socială în Republica Moldova: dimensiuni și manifestări în condiții de urgență*, 25 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău: F.E.-P. "Tipografi a Centrală", 2021, pp. 107-116. ISBN 978-9975-157-01-8.

⁵⁵ GAGAUZ, O., CRISMARU, M. Factorii de risc pentru plasarea tinerilor în categoria neet: cazul Republicii Moldova. In: *Calitatea Vieții*, 2024, vol. 35, pp. 1-19. ISSN: 1844-5292

⁵⁶ RAHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review. In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120). e-ISSN 1873-538X. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035523000629>

⁵⁷ LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company, 1984. 460 p. ISBN 08261-4191-9.

⁵⁸ GROSS, J. J. Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. In: *Psychophysiology*, 2002, 39(3), pp.281-291. ISSN 1469-8986

⁵⁹ MILAS G., KLARIĆ I. M., MALNAR A., SAFTIĆ V., ŠUPE-DOMIĆ D., SLAVICH G. M. The impact of stress and coping strategies on life satisfaction in a national sample of adolescents: A structural equation modelling approach. In: *Stress Health*, 2021, nr.37(5), pp.1026–1034. ISSN 1532-3005, e-ISSN 1532-2998.

influenței valorilor și aspirațiilor profesionale asupra nivelului maturității psihologice și sociale, în analiză comparativă pe gen și nivel educațional; 3) investigarea relației dintre stadiile identității profesionale și maturitatea socială, în conexiune cu valorile de viață și aspirațiile formulate; 4) elaborarea unui profil psihosocial al tinerilor cu dezvoltare socială și profesională coezivă, prin evidențierea trăsăturilor esențiale ale maturității sociale.

Ipoteza cercetării. Se presupune că valorile de viață și aspirațiile profesionale (conceptualizate prin orientările existențiale și de viață) ale tinerilor, raportate la vârstă, gen și nivel educațional, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu gradul de formare a identității profesionale.

Ipotezele de lucru

H1. Se presupune că tinerele vor obține scoruri mai ridicate decât tinerii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale), preferințele valorice, stadiile identității profesionale, precum și la maturitatea psihologică și socială.

H2. Se anticipează că studenții vor manifesta niveluri mai înalte decât elevii de liceu și colegii la orientările existențiale (aspirațiile profesionale), percepția controlului asupra vieții, autodezvoltare, implicare profesională, identitate profesională și maturitate psihologică și socială.

H3. Se presupune că vârsta exercită un efect semnificativ asupra dezvoltării: pe măsură ce înaintază în vârstă, tinerii tind să atingă stadiul de identitate profesională formată, concomitent cu scăderea frecvenței stadiilor nedefinit și impus, și să manifeste niveluri mai ridicate ale maturității psihologice și sociale.

H4. Se anticipează că între orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială vor exista corelații semnificative, care confirmă interdependența dintre dimensiunile motivaționale, valorice și sociale ale dezvoltării personale.

Designul de constatare este structurat în două modele conceptual-operationale. Figura 3 include următoarele axe: valori de viață (Testul morfologic al valorilor de viață – Сонов & Карпушина: dezvoltare personală, satisfacție spirituală, creativitate, contacte sociale active, prestigiu, bunăstare materială, realizări, menținerea individualității) și aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale (Testul orientărilor existențiale și de viață – Леонтьев: scopuri, proces, rezultate, LC-Sine, LC-Viață), sub influența factorilor psihosociali (gen, vârstă, nivel educațional).

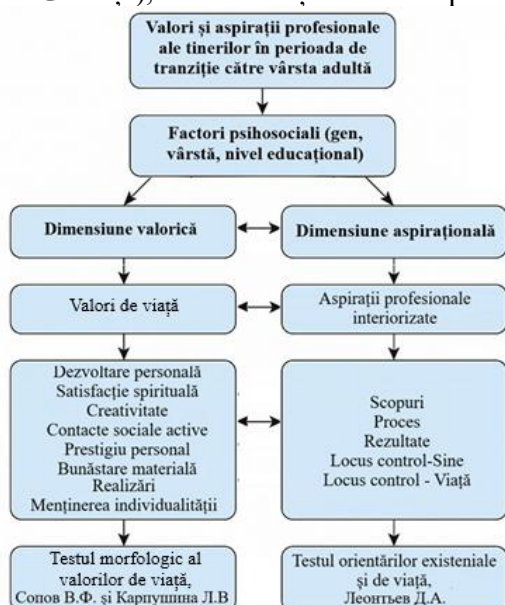

Fig. 3. Modelul de cercetare a valorilor de viață și aspirațiilor profesionale [contribuție proprie]

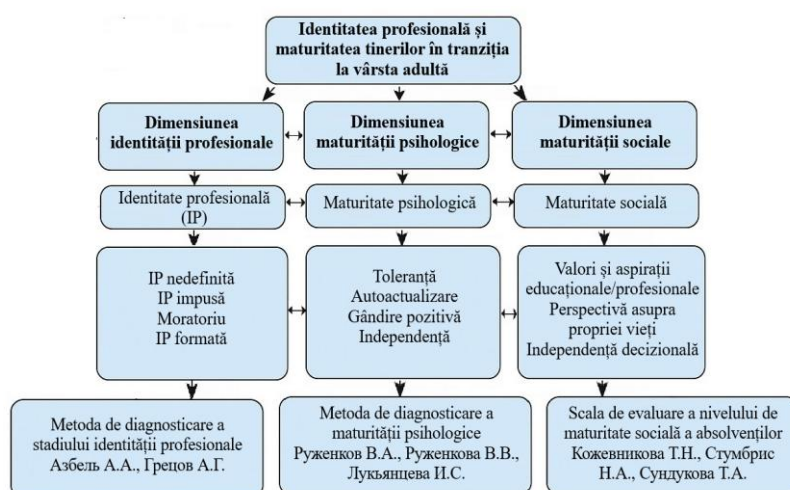

Fig. 4. Modelul de cercetare a maturității tinerilor în tranziție [contribuție proprie]

Figura 4 organizează trei dimensiuni: identitate profesională (Азбель, Грецов – stadii: nedefinită, impusă, moratoriu, realizată), maturitate psihologică (Руженков, Руженкова, Лукьянцева – toleranță, autoactualizare, gândire pozitivă, independență) și maturitate socială (Кожевникова, Стумбрис, Сундукова – valori/aspirații educaționale și profesionale, perspectivă de viață, independență decizională), vizând comparații intergrup și corelații între indicatori. În ansamblu, figurile 3 și 4 trasează parcursul explicativ de la profilurile valorice și orientările existențiale la aspirații, apoi la identitate profesională, maturitate psihologică și, în final, la maturitate socială.

Cercetarea s-a derulat în trei etape (2020–2024). În etapa 1 (metodologică) a fost fixat scopul, obiectivele, ipotezele, variabilele (predictori: valori, aspirații; criteriu: maturitate socială; mediator: identitate profesională, maturitate psihologică; moderator: gen, vârstă, nivel educațional) și eșantionul, au fost selectate instrumentele și pilotate procedurile. În etapa 2 (constatare) s-au aplicat testele psihometrice, s-au evaluat variabilele și s-au interpretat rezultatele în raport cu ipotezele, conturând totodată profilul tinerilor cu maturitate socială ridicată. În etapa 3 (formare și control) a fost conceput și implementat un program psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale asupra tinerilor aflați în tranziție la vârsta adultă (clarificarea valorilor, formularea aspirațiilor realiste, antrenarea deciziei autonome și a rolurilor sociale), cu evaluare test–retest și analiză a efectelor comparative între grupul experimental și cel de control.

Pe lângă metodele de cercetare menționate la **sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese**, a fost realizată analiza statistică: descriptivi (medii, procente), test t pentru eșantioane independente, comparații multiple (Bonferroni), corelații Pearson, respectiv, teste neparametrice Mann–Whitney U și Wilcoxon pentru evaluarea intervenției.

Eșantionul (etapa de constatare) a cuprins N=437 de elevi și studenți (18–22 de ani), cu distribuții pe gen, vârstă, structură familială și statut material-economic, precum și pe tipuri de instituții (licee, colegii/centre de excelență, universități).

Cercetarea a respectat principiile etice (respect pentru persoane, non-maleficiență, dreptate) și normele de protecție a datelor: consimțământ informat, caracter voluntar, confidențialitate și anonimizare, stocare securizată, drept de retragere, debriefing; protocolul a fost avizat la nivelul școlii doctorale și implementat unitar.

Subcapitolul 2.2. Procedura de adaptare și testare a instrumentelor de evaluare a vizat adaptarea lingvistică și culturală a instrumentelor, conform recomandărilor MAPI Research Trust⁶⁰, pentru a garanta echivalența conceptuală cu versiunile originale și inteligibilitatea în contextul Republicii Moldova. Procedura a cuprins: (1) traducere directă din limba rusă în română de către traducători certificați; (2) traducere inversă realizată independent, fără acces la original, pentru verificarea concordanței; (3) revizie de experți (psihologi) cu ajustări terminologice și culturale; (4) pilotare pe 15 participanți (6 tineri, 9 tinere) prin interviuri cognitive. Prin urmare, traducerea, revizia de experți și pilotarea au asigurat echivalența lingvistică și culturală; coeficienții α Cronbach și corelațiile Pearson au confirmat fiabilitatea și validitatea convergentă a instrumentelor. Bateria de teste adaptată oferă un fundament metodologic robust pentru colectarea și analiza ulterioară a datelor în cercetarea maturității sociale a tinerilor din Republica Moldova.

Subcapitolul 2.3. Prezentarea și interpretarea rezultatelor studiului de constatare conține 2 compartimente: **2.3.1** clarifică diferențele dintre grupurile sociodemografice (gen, vârstă, nivel educațional) pentru valorile de viață, aspirațiile profesionale, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială, pe baza testelor t-Student și a comparațiilor Bonferroni, cu figurile și tabelele aferente. Subcapitolul testează ipotezele H1–H3 privind efectele genului, nivelului educațional și vârstei asupra valorilor, orientărilor existențiale (cu privire la sensul vieții), identității profesionale, maturității psihologice și maturității sociale; **2.3.2.** analizează medierea relației dintre aspirațiile

⁶⁰ *Linguistic Validation Guidance of a Clinical Outcome Assessment (COA)*. Published by Mapi Research Trust 2018, Mapi Language Group; 2018. Disponibil: <https://www.mapi-trust.org/services/translation-linguistic-validation>.

profesionale, valorile de viață și maturitatea socială prin identitatea profesională și maturitatea psihologică.

Au fost verificate primele două ipoteze (H1, H2) privind diferențele intergrupale la același set de variabile-țintă: aspirațiile profesionale, valorile de viață, stadii ale identității profesionale, maturitate psihologică și socială. *H1 postulează că tinerele obțin scoruri mai ridicate decât tinerii la aceste dimensiuni. H2 prevede că studenții obțin scoruri mai mari decât elevii de liceu/colegiu la aceleași variabile.*

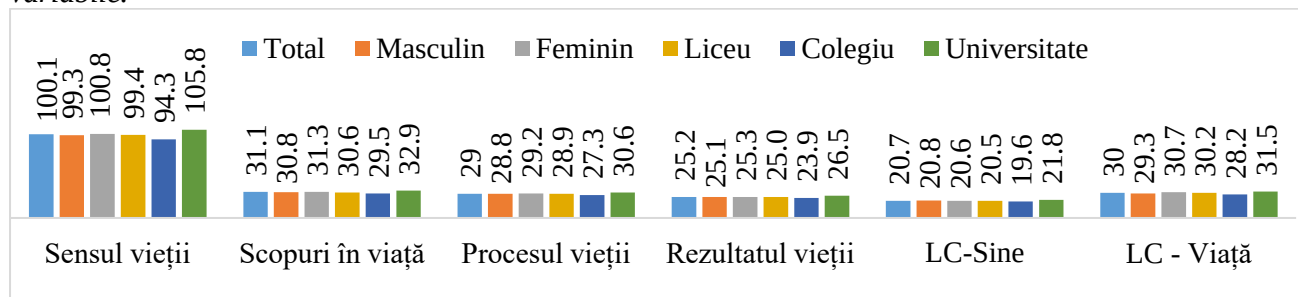

Fig. 5. Scorurile medii la aspirațiile profesionale (conceptualizate prin orientările existențiale) – în ansamblu, pe gen și nivelul studiilor

Analizele indică un profil diferențiat pe componente. Pentru *sensul vieții*, mediile pe gen sunt foarte apropiate, la *scopuri*, *procesul vieții*, *rezultatul vieții* și *LC– Sine* (Fig. 5), diferențele fiind ne semnificative statistic. Singura diferență semnificativă apare la *LC – Viață* (M-masc. = 29,3 vs. M-fem. = 30,7; $p = 0,026$), sugerând o percepție mai accentuată a controlabilității contextului la tinere.

În funcție de nivelul educațional, scorul global la *Sensul vieții* este mai mare la subiecții din universitate ($M = 105,8$) decât la cei din liceu ($M = 99,4$; $p = 0,013$) și cei din colegiu ($M = 94,3$; $p < 0,001$). La dimensiunea *Scopuri*, cei din universitate ($M = 32,9$) îi depășesc semnificativ pe cei din liceu ($p = 0,020$) și colegiu ($p < 0,001$). Pentru *Procesul vieții*, diferența este clară între subiecții din universitate ($M = 30,6$) și cei din colegiu ($M = 27,3$; $p = 0,001$), dar ne semnificativă față de cei din liceu ($M = 28,9$) (Fig. 5).

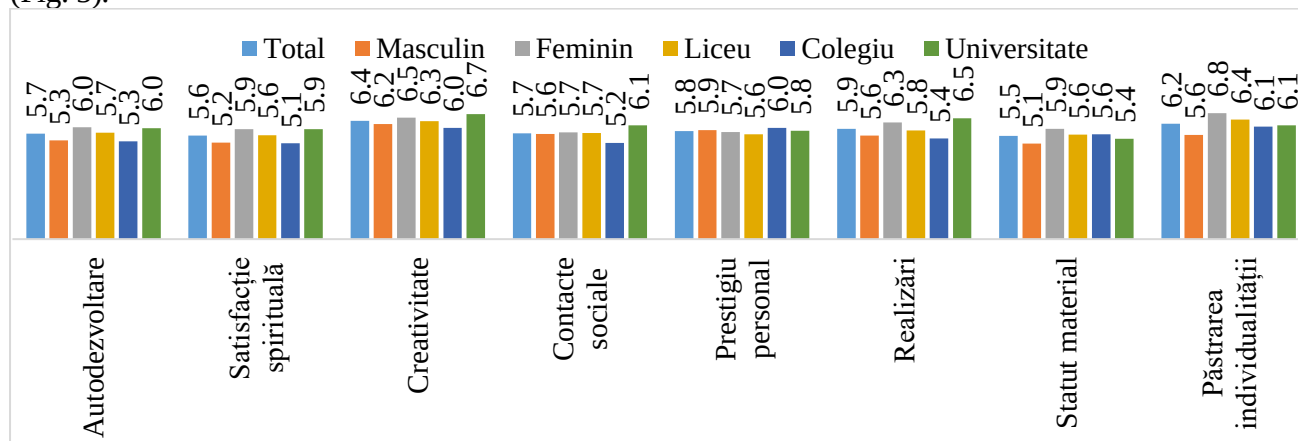

Fig. 6. Scoruri medii la valorile de viață – în ansamblu, pe gen și nivelul studiilor⁶¹

Analiza arată că tinerele obțin scoruri semnificativ mai mari decât tinerii la *autodezvoltare* (6,0 vs. 5,3; $p = 0,001$), *satisfacție spirituală* (5,9 vs. 5,2; $p = 0,001$), *realizări* (6,3 vs. 5,6; $p = 0,001$), *statut material* (5,9 vs. 5,1; $p < 0,001$) și *păstrarea individualității* (6,8 vs. 5,6; $p < 0,001$) – vezi Fig. 6 (panoul pe gen). Diferențele nu sunt semnificative pentru *creativitate*, *contacte sociale* și *prestigiu personal* ($p > 0,10$).

⁶¹ Valorile din figură reprezintă mediile STEN (1–10) pe fiecare scală

Subiecții de la universitate se orientează mai mult spre valori intrinseci (creativitate, realizări, spiritualitate), depășindu-i pe cei din colegiu și, în unele cazuri, din liceu. De exemplu, la *realizări*, diferențele sunt semnificative atât față de subiecții din liceu ($p = 0,035$), cât și față de cei din colegiu ($p < 0,001$). La prioritățile de viață, cei din universitate punctează mai sus la *carieră* ($M = 5,8$) și *predilecții/activități* ($M = 6,4$), cu diferențe semnificative ($p < 0,05$), în timp ce liceenii au scoruri ușor mai mari la *familie* ($M = 6,2$) și *implicare socială* ($M = 5,7$), fără semnificație robustă – vezi Fig. 6 (panoul pe niveluri educaționale).

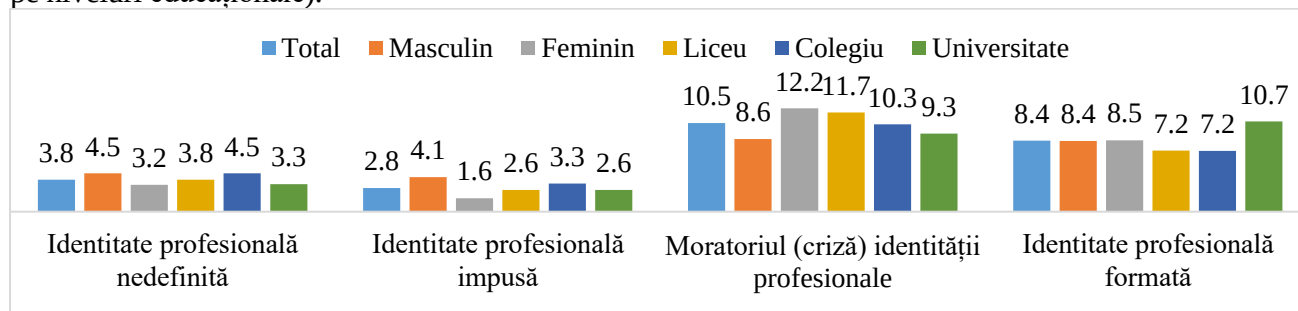

Fig. 7. Scoruri medii la identitatea profesională – în ansamblu, pe gen și nivelul studiilor

Pe dimensiunea de gen, tinerele se află mai frecvent în *moratoriu* (12,2 vs. 8,6; $p < 0,001$), indicând o explorare activă a opțiunilor, în timp ce tinerii punctează mai sus la *identitatea nedefinită* (4,5 vs. 3,2; $p < 0,001$) și la *identitatea impusă* (4,1 vs. 1,6; $p < 0,001$). Identitatea formată este comparabilă între genuri (8,5 vs. 8,4) – vezi Fig. 7 (panoul pe gen).

Pe nivelurile de studii, structura stadiilor sugerează o maturizare treptată: la subiecții din liceu predomină *moratoriul* ($M = 12,1$), la cei din colegiu crește incidența *identității nedefinite* ($M = 4,5$), iar cei din universitate aduc o consolidare a *identității formate* ($M = 10,7$), mai frecventă decât în celelalte grupuri – vezi Fig. 7 (panoul pe niveluri educaționale).

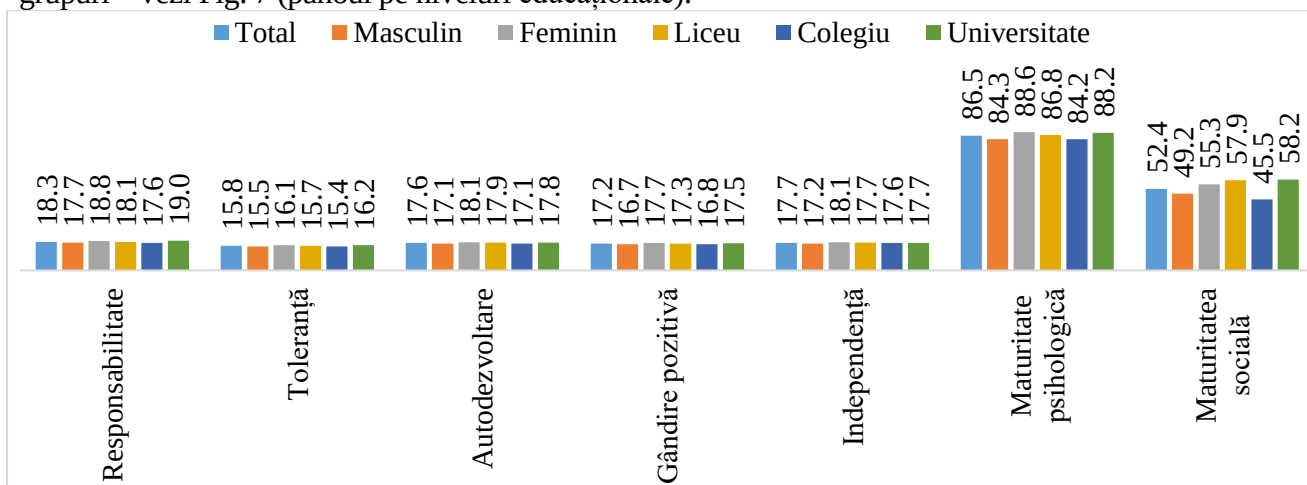

Fig. 8. Scoruri medii la maturitatea psihologică și maturitatea socială – în ansamblu, pe gen și nivelul studiilor

Rezultatele privind maturitatea psihologică reliefează faptul că tinerele obțin scoruri mai ridicate la *responsabilitate* (18,8 vs. 17,7; $p = 0,001$), *toleranță* (16,1 vs. 15,5; $p = 0,007$), *autodezvoltare* (18,1 vs. 17,1; $p = 0,003$), *gândire pozitivă* (17,7 vs. 16,7; $p = 0,009$) și *independență* (18,1 vs. 17,2; $p = 0,006$). La scorul global, diferența este clară: 88,6 la tinere vs. 84,3 la tineri ($p < 0,001$) – vezi Fig. 8 (panoul pe gen). Pe nivelurile de studii, diferențele semnificative apar mai ales între subiecții de la colegiu și universitate (*responsabilitate* și *toleranță* mai mari la universitate), ceea ce duce la un scor global superior; între subiecții din liceu și universitate nu se conturează diferențe sistematice la *autodezvoltare*, *independență* sau *gândire pozitivă* – vezi Fig. 8 (panoul pe niveluri educaționale).

Deși media pentru *maturitatea socială* este mai ridicată la tinere (55,3 vs. 49,2), diferența nu este semnificativă ($p = 0,384$). Pe nivelurile de studii, distribuția mediilor este neliniară: la subiecții din liceu

M = 57,9, la cei din colegiu M = 45,5, iar la cei din universitate M = 58,2; testele Bonferroni indică diferențe semnificative între cei din liceu și cei din colegiu ($p < 0,001$) și între cei din universitate și din colegiu ($p < 0,001$), în timp ce între cei din liceu și cei din universitate nu este diferență ($p = 1,000$) – vezi Fig. 8.

Ipoteza H1 este susținută ferm în cazul *maturității psihologice*, fiind bine susținută de *profilul valoric și prioritățile de viață* (vezi Fig. 6 și Fig. 8). Confirmarea este selectivă la *sensul vieții* (diferență doar la LC – Viață, vezi Fig. 5) și la *identitatea profesională* (diferențe în traseul de formare – moratoriu/IP nedefinită/IP impusă, nu în rezultatul final al identității formate – vezi Fig. 7). Nu se confirmă în cazul *maturității sociale* (vezi Fig. 8). În ansamblu, genul influențează mai puternic componentele interne ale maturizării (axiologice, psihologice) și modul de parcurgere a clarificării vocaționale, în timp ce *integrarea socială* măsurată global pare condiționată de alți predictori.

H2 este confirmată parțial. Nivelul universitar aduce avantaje clare față de colegiu pe toate dimensiunile analizate (*sensul vieții, valori, identitate profesională, maturitate psihologică și maturitate socială* – vezi Fig. 5–8). Comparativ cu subiecții din liceu, se constată unele diferențe: studenții de la universitate și colegiu se disting la *sensul vieții și identitate profesională* (Fig. 5 și Fig. 7), însă la *maturitatea socială* cei din liceu rămân la un nivel similar universității (Fig. 8). Rezultatele sugerează că etapa colegiului reprezintă un moment de vulnerabilitate asociat cu incertitudini vocaționale și o scădere temporară a integrării sociale, în timp ce universitatea oferă cadrul pentru consolidarea maturizării personale și sociale.

H3. *Vârsta exercită un efect semnificativ asupra dezvoltării: pe măsură ce înaintează în vârstă, tinerii tind să se încadreze mai frecvent în stadiul de identitate profesională formată, cu diminuarea probabilității stadiului nedefinit și a celui impus (moratoriul având caracter tranzitoriu), iar concomitent înregistrează niveluri mai ridicate ale maturității psihologice și ale maturității sociale*

Evoluția celor patru stadii ale identității profesionale arată un parcurs predictibil de la explorare către angajament. *Moratoriul* scade semnificativ de la 18 la 20 de ani ($p < 0,001$), în timp ce *identitatea formată* crește vizibil în același interval ($p < 0,001$). După 20 de ani, valorile tind să se stabilizeze, sugerând consolidarea opțiunilor vocaționale. În schimb, stadiile identității profesionale *nedefinite și celei impuse* rămân relativ constante, fără diferențe semnificative ($p > 0,18$).

Rezultatele pentru *maturitatea psihologică și socială* susțin aceeași tendință. Între 18 și 20 de ani apare un salt semnificativ (*psihologică*: $p = 0,030$; *socială*: $p = 0,001$), urmat de o stabilizare la 21–22 de ani. Acest lucru indică faptul că în intervalul 18–20 de ani are loc tranziția critică către asumarea responsabilităților și integrarea activă în roluri sociale, iar ulterior strategiile de autoreglare și adaptare se mențin relativ constante.

Prin urmare, datele confirmă componenta identitară și de maturitate a ipotezei H3. Vârsta de 20 ani marchează un prag sensibil – criza de explorare se diminuează, angajamentul identitar se consolidează, iar maturitatea psihologică și socială ating niveluri superioare. Implicațiile aplicative vizează concentrarea intervențiilor de orientare profesională și consiliere în intervalul 18–19 ani, când deschiderea spre explorare este maximă, iar efectul sprijinului educațional poate fi decisiv.

Ipoteza H4 susține că identitatea profesională și maturitatea psihologică acționează ca variabile mediatore între aspirațiile profesionale, valorile de viață și maturitatea socială. Se presupune că tinerii cu o identitate profesională clară și un nivel înalt al maturității psihologice transformă mai eficient valorile și aspirațiile în comportamente social mature, facilitând integrarea în rolurile adulte.

Prima axă de cercetare examinează relațiile corelaționale dintre aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale și de viață, și maturitatea socială. Rezultatele arată că aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale (*sensul vieții, scopuri, proces, rezultat, locus de control*), sunt strâns asociate cu maturitatea psihologică și socială. Responsabilitatea, ca indicator central al maturității psihologice, corelează semnificativ cu dimensiunile sensului vieții ($r = 0,353$), scopurilor ($r = 0,308$), procesului ($r = 0,241$) și controlului intern ($r = 0,388$), confirmând că tinerii responsabili formulează scopuri clare și percep un control sporit asupra propriei dezvoltări.

Autodezvoltarea prezintă corelații ridicate (r între 0,338 și 0,444) cu toate dimensiunile orientărilor existențiale, demonstrând că aspirațiile profesionale mature se bazează pe motivația intrinsecă de creștere și claritatea scopurilor. De asemenea, gândirea pozitivă și independența corelează pozitiv cu sensul vieții și controlul intern (r între 0,156 și 0,478), sugerând că optimismul și autonomia susțin formularea obiectivelor profesionale coerente și autoreglarea deciziilor de viață. În schimb, toleranța nu prezintă corelații semnificative, indicând un rol secundar în configurarea valorilor și aspirațiilor.

În ansamblu, modelul corelațional confirmă că aspirațiile profesionale, definite ca expresii ale orientărilor existențiale, ocupă un loc central în procesul de maturizare psihologică și socială. Tinerii cu un sens clar al vieții, scopuri definite și control intern dezvoltat își proiectează cariera într-o manieră autonomă, responsabilă și congruentă cu propriul sistem de valori.

A doua axă de cercetare examinează relațiile dintre valorile de viață și dimensiunile maturității psihologice și sociale. Analiza corelațională evidențiază un profil coerent al factorilor care susțin formarea maturității. Rezultatele arată că tinerii care valorizează dezvoltarea personală, spiritualitatea, creativitatea și realizarea tind să manifeste responsabilitate, gândire pozitivă, independență și un echilibru psihosocial ridicat.

Responsabilitatea corelează pozitiv cu valorile dezvoltării personale ($r = 0,280$, $p < 0,01$), satisfacției spirituale ($r = 0,319$, $p < 0,01$) și realizărilor ($r = 0,362$, $p < 0,01$), sugerând orientarea către autodepășire și recunoaștere socială. Autodezvoltarea prezintă cele mai puternice asocieri (r între 0,242 și 0,431) cu valorile intrinseci, indicând o integrare armonioasă între creșterea personală și relațiile sociale. Gândirea pozitivă și independența se corelează de asemenea semnificativ cu valorile spirituale, creative și de autoafirmare (r între 0,175 și 0,261), confirmând rolul optimismului și al autonomiei în autorealizare.

La nivel global, maturitatea psihologică și socială corelează consistent cu valorile dezvoltării, împlinirii și individualității (r între 0,261 și 0,480). Aceste rezultate conturează două direcții axiologice majore: valorile intrinseci – dezvoltare, sens, creativitate – care au un impact mai puternic asupra maturității, și valorile extrinseci – succes, prestigiu, statut –, cu influență complementară. În ansamblu, valorile de viață acționează ca predictor ai maturizării psihosociale, prin medierea autoreglării, responsabilității și orientării constructive spre viitor.

A treia axă de analiză examinează relațiile corelaționale dintre dimensiunile identității profesionale și orientările existențiale și de viață, conceptualizate în această cercetare drept expresia aspirațiilor profesionale. A treia axă de analiză explorează relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și orientările existențiale, definite ca expresii ale aspirațiilor profesionale. Rezultatele indică o corelație sistematică între structura identității profesionale și modul în care tinerii conferă sens vieții, își formulează scopurile și percep controlul asupra propriului parcurs – adică nucleul aspirațional care ghidează alegerile de carieră.

Identitatea profesională nedefinită corelează negativ cu toate dimensiunile aspiraționale (r între $-0,296$ și $-0,373$, $p < 0,01$), reflectând aspirații difuze, lipsă de direcție și un control intern scăzut. Identitatea impusă manifestă, de asemenea, corelații negative (r între $-0,100$ și $-0,247$), sugerând decizii dependente de factori externi și motivații extrinseci. În schimb, moratoriul identitar nu prezintă legături semnificative, specific unei faze exploratorii încă instabile axiologic.

Identitatea profesională formată (realizată) corelează pozitiv și semnificativ cu toate dimensiunile aspiraționale (r între 0,334 și 0,471, $p < 0,01$), ceea ce indică sens al vieții bine definit, claritate a scopurilor, coerență teleologică și control intern consolidat.

Gradientul de la identitatea nedefinită sau impusă spre identitatea realizată descrie trecerea de la aspirații confuze și extern determinate la aspirații autonome și coerente. Acest model confirmă că maturizarea identității profesionale este strâns corelată cu organizarea sistemului aspirațional, în care sensul, scopurile și locusul intern de control devin fundamente ale unei integrări profesionale și sociale mature.

A patra axă a cercetării analizează relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și valorile de viață. Rezultatele arată că structura identității profesionale este strâns legată de consistența și

gradul de internalizare a sistemului valoric. Identitatea profesională nedefinită corelează negativ cu majoritatea valorilor (r între $-0,113$ și $-0,338$), reflectând un sistem axiologic slab consolidat, lipsa priorităților clare și o coerență scăzută între valori și comportamente. Identitatea impusă prezintă corelații negative similare, indicând conformism și orientare extrinsecă, în timp ce moratoriul identitar se asociază pozitiv cu valori precum satisfacția spirituală, realizările și menținerea individualității, sugerând o fază constructivă de explorare și reorganizare axiologică. Identitatea profesională formată corelează pozitiv cu valorile autodezvoltării, creativității, satisfacției spirituale și realizărilor, conturând un profil matur, orientat spre autorealizare și coerență internă.

Analiza relațiilor dintre identitatea profesională și domeniile vieții confirmă această evoluție: de la dezangajare și dependență (identitate nedefinită/impusă) la implicare activă în educație, profesie și viața socială (identitate formată). Moratoriul se dovedește o etapă funcțională de explorare și redefinire a valorilor, pregătind integrarea unei identități profesionale coerente și autonome.

A cincea axă de cercetare explorează relațiile dintre dimensiunile identității profesionale și componentele maturității psihologice și sociale, relevând modul în care formarea identității vocaționale influențează responsabilitatea, autodezvoltarea, gândirea pozitivă, independența și integrarea socială. Rezultatele arată un gradient clar între stadiile identității și nivelul maturității psihosociale.

Identitatea profesională nedefinită și cea impusă corelează negativ cu toate dimensiunile maturității (r între $-0,24$ și $-0,41$), indicând lipsa coerenței interne, dependență de factori externi și motivație redusă pentru dezvoltare personală și socială. În schimb, moratoriul identitar prezintă corelații pozitive moderate (r între $0,13$ și $0,23$) cu indicatorii maturității, confirmând rolul său de etapă funcțională de explorare și redefinire a valorilor, care stimulează responsabilizarea și autonomia.

Identitatea profesională formată corelează pozitiv și semnificativ (r între $0,25$ și $0,41$) cu toate componentele maturității, conturând un profil echilibrat, caracterizat prin claritate identitară, orientare optimistă, responsabilitate consolidată și capacitate de autoreglare.

În ansamblu, evoluția de la identitatea nedefinită sau impusă către cea formată reflectă tranziția de la vulnerabilitate psihosocială la integrare matură și autonomie personală. Moratoriul se confirmă ca etapă esențială a procesului de dezvoltare identitară, iar rezultatele susțin necesitatea programelor de consiliere vocațională centrate pe clarificarea valorilor, autoexplorare și consolidarea decizională a tinerilor.

Verificarea ipotezei H4. Ipoteza H4 a presupus existența unor relații semnificative între orientările existențiale (aspirațiile profesionale), valorile de viață, identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială, evidențiind interdependența dimensiunilor motivaționale, axiologice și sociale ale dezvoltării. Modelul testat a inclus ca predictorii orientările existențiale și valorile de viață, ca mediatori maturitatea psihologică și identitatea profesională, iar ca rezultat maturitatea socială.

Analizele corelaționale au confirmat ipoteza, demonstrând că aspirațiile profesionale și valorile de viață se corelează pozitiv cu maturitatea socială, iar mediatori precum maturitatea psihologică și identitatea profesională formată consolidează această relație. Orientările existențiale, centrate pe sensul și scopurile vieții, se asociază cu un control intern crescut și cu o identitate profesională matură, în timp ce valorile legate de autodezvoltare, realizări și spiritualitate susțin responsabilitatea și integrarea socială.

Rezultatele arată că maturitatea socială derivă din interacțiunea valorilor interiorizate, a clarității scopurilor și a coerenței identitare. Tinerii care posedă un sens bine definit al vieții și o identitate profesională consolidată manifestă un nivel superior de autonomie, responsabilitate și implicare socială, ceea ce confirmă validitatea modelului propus privind rolul mediator al maturității psihologice și identității profesionale.

Portretul socio-psihologic al tinerilor cu un nivel ridicat de maturitate socială. Tinerii maturi social se disting prin responsabilitate, autodezvoltare, gândire pozitivă și independență, trăsături care reflectă integrarea valorilor personale cu cerințele sociale. Ei manifestă claritate identitară, echilibru emoțional și o percepție internă a controlului asupra propriei vieți. Sensul existenței și claritatea scopurilor

oferă coerență motivațională, iar valorile orientate spre autodezvoltare, creativitate și relaționare pozitivă susțin implicarea prosocială.

Maturitatea socială se exprimă prin capacitatea de a transforma valorile și aspirațiile profesionale în acțiuni responsabile și coerente, asigurând o integrare activă și echilibrată în viața profesională și comunitară. Ea reprezintă sinteza dintre dimensiunile valorice, motivaționale și identitare ale personalității.

Capitolul 3. Impactul programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale asupra tinerilor aflați în tranziție la vârsta adultă vizează prezentarea, implementarea și evaluarea impactului programului psihosocial menționat.

Subcapitolul 3.1. Fundamente metodologice ale experimentului formativ prezintă fundamentele metodologice ale experimentului formativ prin care a fost conceput, implementat și evaluat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale destinat tinerilor de 18–20 de ani aflați în tranziție la vârsta adultă.

Scopul declarat a fost proiectarea, aplicarea și verificarea eficienței unui program care să întărească nucleele valorice, să clarifice aspirațiile și să consolideze identitatea profesională, cu efecte asupra maturității psihologice și sociale. Ipoteza de lucru afirmă că participarea la program va produce o dinamică pozitivă în conștientizarea valorilor personale, în conturarea traseului profesional și în creșterea indicatorilor de maturitate. Pentru atingerea acestui scop au fost stabilite obiective etapizate: identificarea resurselor și dificultăților (pilot), elaborarea și rafinarea programului, implementarea lui cu un grup experimental (GE) în paralel cu un grup de control (GC), evaluarea imediată și la 6 luni, formularea recomandărilor.

Designul cercetării a inclus două grupuri comparabile (GE = 15; GC = 15), alcătuite din liceeni de clasa a XII-a și elevi de colegiu (18–20 de ani), selectați pe baza criteriilor de includere (vârstă, statut școlar, disponibilitate integrală, consimțământ informat) și excludere (dificultăți majore de învățare/participare, lipsa consimțământului). Grupurile au fost omogene sociodemografic (sex, vârstă, tip de familie, nivel economic), ceea ce a permis o evaluare corectă a efectului intervenției.

Subcapitolul 3.2. Metodologia și designul Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale descrie metodologia și designul programului, evidențiind etapele de concepere, aplicare și evaluare a intervenției. Realizarea programului a urmat patru etape: (1) pilotarea (septembrie–decembrie 2022), derulată în 10 ședințe la ULIM – au fost cartografiate nevoile și generat feedback pentru ajustări; (2) proiectarea (ianuarie–februarie 2023) a integrat rezultatele pilotării într-o structură finală de teme și obiective; (3) implementarea (martie–iulie 2023) a cuprins 12 ședințe săptămânale cu GE, de la familiarizare și consimțământ până la activități tematice și evaluare; (4) evaluarea (august 2023 – februarie 2024) a inclus post-testul imediat și un follow-up la 6 luni pentru a verifica sustenabilitatea efectelor.

Conținutul programului este organizat pe trei axe complementare: (I) Autocunoaștere și valori (ierarhizarea valorilor, relația valori–opțiuni, clarificarea scopurilor pe termen scurt/lung, autoevaluare); (II) Dezvoltare socioemoțională (coeziune, comunicare, empatie, gestionarea emoțiilor/stresului, inteligență emoțională); (III) Orientare și planificare profesională (inventarierea aptitudinilor și intereselor, motivație, decizii informate, plan de carieră realist – psihograma profesiei. Intervenția a utilizat tehnici experiențiale și reflexive – lucru în diade/grupuri mici, metode proiective, imaginerie ghidată, autorefecție, jocuri de rol și simulări, studii de caz, modelare de situații – personalizate în funcție de dinamica și stilurile de învățare ale participanților. Programul a inclus evaluarea intermediară și un ghid postprogram pentru menținerea progresului.

Din punct de vedere organizatoric, programul a cuprins 14 ședințe (una de evaluare inițială, una introductivă, 10 de bază, una de evaluare intermediară și un follow-up) cu durată de 90–120 de minute, desfășurate săptămânal în martie–iulie 2023, și sesiunea de follow-up din februarie 2024. Evaluarea eficienței s-a realizat cu un set de instrumente validate: scale pentru sensul vieții (scopuri, proces, rezultate, LC-Sine, LC-Viață), pentru valori (testul morfologic), pentru identitatea profesională

(nedefinită, impusă, moratoriu, formată), pentru maturitatea psihologică (responsabilitate, toleranță, autodezvoltare, gândire pozitivă, independență; indice global) și pentru maturitatea socială (adaptare, roluri, integrare). În cadrul analizei statistice au fost folosite probele neparametrice Mann–Whitney U (omogenitate inițială GE vs. GC) și Wilcoxon (schimbări intragrup test-retest/follow-up).

Rezultatele comparării statistice au confirmat omogenitatea inițială a grupurilor pentru majoritatea variabilelor (diferențe nesemnificative), cu singura excepție a unei tendințe mai ridicate la *identitatea profesională impusă* în GC (diferență semnificativă), respectiv, o ușoară tendință nesemnificativă la *gândirea pozitivă*. Această configurare validează atribuirea schimbărilor ulterioare intervenției. În ansamblu, subcapitolul 3.2 demonstrează că programul este solid fundamentat teoretic, riguros metodologic și implementat etic, oferind cadrul necesar pentru a testa efectele asupra identității profesionale, maturității psihologice și sociale în rândul tinerilor.

Subcapitolul 3.3. Eficiența Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale: rezultatele experimentului de control prezintă rezultatele experimentului de control pentru evaluarea eficienței Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale. S-a comparat evoluția GE (a participat la program) cu GC (fără intervenție), folosind aceleași instrumente ca la etapa testării inițiale. Analize: comparare statistică cu utilizarea testelor Wilcoxon (intragrup) și Mann–Whitney U (intergrup).

Pentru GE (test–retest). Aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientări existențiale, cresc semnificativ pe toate dimensiunile (sens, scopuri, proces, rezultat, LC–Sine, LC–Viață), confirmând efectul programului asupra clarității și controlului perceput al vieții și realizării de sine în domeniile acesteia. Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale s-a dovedit eficient în cazul grupului experimental (GE) comparativ cu grupul de control (GC).

Evaluările test–retest, analizate prin testele Wilcoxon și Mann–Whitney U, evidențiază schimbări semnificative pe mai multe dimensiuni:

Sensul vieții și orientările existențiale: scorurile GE au crescut semnificativ (spre exemplu, de la 92,4 la 118,5 pentru *sensul vieții*; $p = 0,001$), indicând o percepție mai clară și mai pozitivă asupra existenței.

Valori de viață: participanții din GE au înregistrat îmbunătățiri notabile, fiind stabilite diferențe semnificative în măsurarea test-retest pentru *autodezvoltare* ($p = 0,002$), *satisfacție spirituală* ($p = 0,007$) și *păstrarea individualității* ($p = 0,001$). Alte valori, precum *creativitatea* sau *contactele sociale*, nu au atins pragul de semnificație.

Domeniile de viață: GE a raportat progrese clare în *studii* (de la 5,1 la 7,1; $p = 0,004$), *viața profesională* ($p = 0,006$), *familie* ($p = 0,007$), *implicare socială* ($p = 0,001$) și *activitate fizică* ($p = 0,035$).

Identitatea profesională: categoria *identitate formată* a crescut puternic (de la 8,0 la 15,9; $p = 0,001$), iar *identitatea impusă* a înregistrat și ea o creștere semnificativă ($p = 0,026$). *Identitatea nedefinită* și *moratoriul* au scăzut ușor, dar fără semnificație statistică.

Maturitatea psihologică și socială: scorurile au crescut (maturitatea psihologică: de la 115,3 la 122,8, $p = 0,036$; maturitatea socială: de la 50,7 la 60,9; $p = 0,003$). Totuși, unele componente, precum *gândirea pozitivă* și *responsabilitatea*, nu au înregistrat schimbări semnificative.

Analiza comparativă a rezultatelor testului–retestului evidențiază faptul că modificările semnificative apărute în cadrul grupului experimental (GE) se datorează procesului de conștientizare, clarificare și modelare internă stimulat de programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale. Creșterea semnificativă a scorurilor la aspirațiile profesionale (sens, scopuri, proces, rezultat, LC – Sine și Viață) reflectă faptul că participanții și-au dezvoltat o viziune mai clară asupra propriei existențe, au dobândit o structurare mai coerentă a scopurilor personale și un sentiment accentuat de control intern. Aceste transformări indică asupra trecerii de la o percepție difuză a sensului vieții la o clarificare cognitiv-afectivă a direcțiilor personale de dezvoltare profesională, proces favorizat de reflecția ghidată și activitățile de autoexplorare din cadrul programului.

În cazul GC s-au observat modificări moderate, atribuite altor factori educaționali și sociali: creșteri în *percepția sensului vieții* ($92,5 \rightarrow 100,8$; $p = 0,018$), *autodezvoltare* ($p = 0,005$), *prestigiu personal* ($p = 0,041$), *statut material* ($p = 0,010$) și *păstrarea individualității* ($p = 0,024$). Totuși, identitatea profesională a rămas practic neschimbată, iar maturitatea psihologică și socială – stabilă, cu excepția unei ușoare îmbunătățiri a *independenței*.

Prin urmare, programul este eficient în creșterea clarității aspirațiilor profesionale (sens, proces, control percept), întărirea valorilor-cheie (autodezvoltare, spiritualitate, individualitate), structurarea identității profesionale formate și îmbunătățirea maturității sociale. Dimensiunile mai „inerțiale” (unele valori, componente specifice ale maturității psihologice) cer module țintite și/sau durată extinsă. Rezultatele se mențin și în măsurarea de tip follow-up după 6 luni.

III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În concordanță cu tema tezei, scopul, obiectivele și ipoteza generală, cercetarea a permis formularea unui set de concluzii care sintetizează rezultatele teoretice, empirice și aplicative obținute.

1. Analiza teoretică a maturității sociale în etapa tranziției la vârsta adultă confirmă caracterul său procesual și multidimensional⁶². Maturitatea socială este definită prin asumarea responsabilităților, integrarea valorilor, adaptarea la roluri sociale variate și consolidarea unei identități stabile. Literatura de specialitate evidențiază drept indicatori principali: orientarea profesională, implicarea socială, autoreglarea personală, sistemul de valori și conștientizarea rolurilor sociale⁶³ — criterii utilizate pentru operaționalizarea constructului în această cercetare. Valorile de viață și aspirațiile profesionale constituie factori determinanți ai maturității sociale, deoarece structurează motivația, orientează luarea deciziilor și susțin formarea identității profesionale. Identitatea profesională și maturitatea psihologică funcționează ca mediatori ai relației dintre sistemul valoric și integrarea socială⁶⁴. Prima oferă coerență și stabilitate, facilitând traducerea valorilor în scopuri vocaționale, iar cea de-a doua asigură echilibrul interior, autocontrolul și reziliența emoțională, indispensabile adaptării la cerințele sociale.

Prin urmare, maturitatea socială poate fi înțeleasă ca o sinteză între responsabilitate, adaptabilitate și autoactualizare, susținută de un sistem valoric coerent, o identitate profesională clară și o maturitate psihologică consolidată. Aceste dimensiuni converg în formarea tânărului capabil să transforme valorile în acțiune și aspirațiile în realizări, asigurând integrarea armonioasă în viața socială și profesională.

2. Analiza datelor a evidențiat influențe semnificative ale genului și nivelului educațional asupra structurii valorilor și a aspirațiilor profesionale. Tinerile manifestă o orientare predominant intrinsecă – axată pe autodezvoltare, satisfacție spirituală și relații interpersonale –, corelată cu un sentiment mai accentuat al autonomiei și controlului intern asupra propriei vieți. Ele explorează mai activ opțiunile de carieră și ajung mai frecvent la o identitate profesională formată. În schimb, tinerii acordă prioritate valorilor extrinseci – succesul profesional, prestigiul personal și statutul material –, ceea ce indică o orientare spre recunoaștere socială și rezultate tangibile. Identitatea lor profesională este mai adesea influențată de factori externi sau rămâne parțial nedefinită⁶⁵. La nivel educațional, studenții universitari se disting printr-o orientare mai clară către valori intrinseci și o identitate profesională consolidată, în timp

⁶² POPOVICI, A. Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN: 978-9975-50-295-5

⁶³ POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.

⁶⁴ POPOVICI, A. Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3.

⁶⁵ POPOVICI, A. Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerile ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă. În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”*. Ed. XIX. Iași, 2024, pp.112-120. ISSN 2068-1372

ce elevii de colegiu și liceu prezintă profile exploratorii și instabile^{66,67}. În special la vârstele de 18–20 ani predomină stadiul moratorului identitar, urmat de o clarificare progresivă la 21–22 de ani, când crește ponderea identității profesionale formate și a maturității psihologice și sociale. Aceste rezultate confirmă caracterul dezvoltativ al maturizării valorice și identitare.

3. Pe baza analizei empirice, a fost elaborat un model integrativ care evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și cea socială, având la bază sistemul valorilor de viață și orientările existențiale – expresii ale aspirațiilor profesionale. Sensul și scopurile vieții, împreună cu valorizarea autodezvoltării, creativității, satisfacției spirituale și realizărilor personale, susțin formarea trăsăturilor-cheie ale maturității psihologice: responsabilitate, autoreglare, gândire pozitivă și independență. Aceste resurse, conjugate cu dezvoltarea unei identități profesionale formate, se convertesc în comportamente de adaptare socială – asumarea rolurilor, implicare comunitară și integrare în mediul profesional⁶⁸.

Rezultatele demonstrează un lanț explicativ coerent: valorile și aspirațiile alimentează maturitatea psihologică, care, la rândul ei, facilitează consolidarea identității profesionale, conducând în final la maturitatea socială. Stadiile identității profesionale descriu o evoluție progresivă: identitatea nedefinită și cea impusă se asociază cu niveluri scăzute de responsabilitate și integrare socială, moratoriul are rol tranzitoriu, iar identitatea formată reflectă echilibru, claritate și autonomie^{69,70}.

Maturitatea socială se conturează, astfel, ca rezultat al internalizării valorilor și al consolidării identității profesionale, mediate de resursele psihologice interne. Portretul tânărului matur social include: responsabilitate, orientare spre autodezvoltare, gândire pozitivă, independență decizională și capacitatea de a armoniza valorile personale cu exigențele mediului.

4. Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, elaborat și testat în cadrul cercetării, a demonstrat eficiență în clarificarea direcțiilor vocaționale, formarea identității profesionale și dezvoltarea responsabilității. În grupul experimental s-au observat creșteri semnificative ale sensului vieții, clarității scopurilor, percepției controlului intern și coerenței identitare, comparativ cu grupul de control.

Programul a contribuit la reducerea incertitudinii privind orientarea profesională și la creșterea nivelului de maturitate psihologică și socială. Cu toate acestea, anumite zone – precum gestionarea crizelor identitare profunde – au necesitat intervenții mai personalizate și de durată mai lungă. Confirmarea ipotezei privind utilitatea intervențiilor structurate susține ideea că maturizarea socială poate fi accelerată prin programe educaționale centrate pe valori, sens și identitate, integrate în practica universitară și în politicile de sprijin pentru tineri⁷¹.

5. Rezultatele cercetării contribuie la dezvoltarea unor recomandări inovatoare pentru îmbunătățirea intervențiilor educaționale și sociale destinate sprijinirii tinerilor în tranziția lor profesională și socială, ceea ce adaugă un plus de valoare atât din punct de vedere științific, cât și practic.

Ipoteza generală a cercetării se confirmă: aspirațiile profesionale, conceptualizate prin orientările existențiale (sensul vieții, scopurile, perspectiva asupra procesului și rezultatelor vieții, precum

⁶⁶ POPOVICI, A. Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X.

⁶⁷ RUSNAC, S., POPOVICI, A. Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN: 0034-8678; eISSN: 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf> etc.

⁶⁸ POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.

⁶⁹ POPOVICI, A. Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7.

⁷⁰ POPOVICI, A. Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502.

⁷¹ RUSNAC, S., POPOVICI, A. Formarea identității profesionale în perioada de tranziție la vârsta adultă, În: *Didactica PRO...*, revistă de teorie și practică educațională, 2024, nr. 6 (148), pp.2-6. ISSN 1810-6455.

și locusul controlului intern), alături de valorile de viață, corelează semnificativ cu nivelul maturității sociale și psihologice, precum și cu claritatea identității profesionale a tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Analizele diferențiale au arătat că genul, nivelul educațional și vârsta modulează aceste relații (H1–H3), studenții și tinerii mai mari prezentând, în ansamblu, profiluri de maturitate și identitate mai consolidate. Mai mult, rezultatele corelaționale susțin un mecanism de mediere (H4) prin care aspirațiile profesionale și valorile de viață influențează maturitatea socială prin consolidarea maturității psihologice și a identității profesionale. În fine, intervențiile psihosociale axate pe dezvoltarea valorică și pe clarificarea identității profesionale s-au dovedit a fi eficiente, facilitând stabilirea obiectivelor, creșterea percepției controlului personal și tranziția mai coerentă la viața adultă.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în conceptualizarea și validarea empirică a unui model integrativ al maturității sociale în etapa tranziției la vârsta adultă, model în care aspirațiile profesionale și valorile de viață acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică funcționează ca mediatori ai maturității sociale. Demonstrația empirică a modelului a permis clarificarea mecanismului valoric-aspirațional care susține formarea maturității sociale, evidențiind interacțiunea complexă dintre factorii motivaționali, axiologici și identitari și relevând totodată rolul variabilelor demografice – vârsta, nivelul educațional – în dinamica maturizării psihosociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și implementat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, destinat tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Acesta sprijină clarificarea valorilor și direcțiilor de carieră, dezvoltarea identității profesionale și creșterea nivelului de maturitate psihologică și socială, oferind un instrument validat de intervenție formativă. Ansamblul acestor contribuții oferă un cadru teoretic și praxiologic coerent, care poate ghida proiectarea curriculară, politicile educaționale și de tineret, precum și programele de consiliere psihologică, sprijinind tranziția eficientă și echilibrată a tinerilor către rolurile adulte.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Cercetarea propune o abordare integrativă asupra relației dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și maturitatea socială în perioada de tranziție la vârsta adultă. Prin elaborarea și validarea empirică a unui model complex al maturității sociale, s-a demonstrat că valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică – ca mediatori ai procesului de maturizare socială. Originalitatea cercetării constă în integrarea dimensiunii valoric-aspiraționale în explicația maturității sociale, oferind o perspectivă nouă asupra modului în care tinerii își articulează valorile, aspirațiile și identitatea profesională în procesul de formare personală și socială. Lucrarea se remarcă printr-o metodologie mixtă, care a permis surprinderea diferențelor de gen, vârstă și nivel educațional, evidențiind modul în care acești factori influențează constituirea identității profesionale și a maturității sociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și validat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrând eficiența intervențiilor educaționale în clarificarea valorilor, formarea identității profesionale și dezvoltarea maturității psihosociale. Prin ansamblul contribuțiilor teoretice, empirice și aplicative, cercetarea oferă un cadru științific coerent pentru studiul maturității sociale și deschide direcții inovatoare în psihologia dezvoltării și consilierea vocațională.

Semnificația teoretică a cercetării. Cercetarea extinde cunoștințele despre maturitatea socială și evidențiază rolul valorilor de viață și al aspirațiilor profesionale în tranziția tinerilor la vârsta adultă. Maturitatea socială este definită ca un proces multidimensional, care implică responsabilitate, autoreglare, internalizarea valorilor și adaptarea la roluri sociale variate. Prin includerea valorilor de viață și a aspirațiilor profesionale, studiul evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și cea socială, oferind un model teoretic integrativ care corelează dimensiunile psihologice (autoreglare, independență, autoactualizare) cu cele sociale (valori, aspirații, identitate profesională). Acest model oferă o viziune inovatoare asupra procesului de maturizare și direcții pentru cercetări viitoare. Analiza diferențelor de gen, nivel educațional și vârstă clarifică factorii care influențează maturizarea tinerilor, consolidând fundamentul teoretic al psihologiei dezvoltării și educației și sugerând strategii educaționale și psihosociale eficiente pentru susținerea acestui proces.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilizarea rezultatelor pentru dezvoltarea și optimizarea intervențiilor educaționale și sociale destinate sprijinirii tinerilor în tranziția la vârsta adultă și integrarea profesională. Un aport important îl reprezintă traducerea, adaptarea culturală și validarea a trei instrumente de cercetare privind identitatea profesională, maturitatea psihologică și maturitatea socială, adaptate la specificul Republicii Moldova. Aceste instrumente constituie o bază metodologică durabilă pentru evaluarea eficienței programelor educaționale și de consiliere vocațională, putând fi utilizate de psihologi, consilieri și cadre didactice în elaborarea programelor personalizate.

În plan practic, cercetarea a condus la elaborarea și testarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrat eficient în clarificarea valorilor, planificarea traiectoriei de carieră și dezvoltarea responsabilității sociale și profesionale a tinerilor. Programul poate fi implementat în instituții de învățământ secundar și superior, oferind un cadru structurat de consiliere și orientare.

Rezultatele oferă, totodată, un fundament pentru politici educaționale și sociale moderne, care integrează dezvoltarea maturității sociale ca obiectiv al formării tinerilor. Instituțiile de învățământ pot valorifica concluziile studiului pentru modernizarea metodologiilor de orientare profesională și dotarea centrelor de consiliere cu instrumente digitale actuale.

Astfel, cercetarea contribuie la îmbunătățirea practicilor educaționale și de consiliere, la dezvoltarea programelor personalizate de sprijin psihologic și vocațional și la consolidarea unui cadru educațional modern, incluziv și adaptabil, capabil să răspundă nevoilor tinerilor și cerințelor pieței muncii.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării a avut loc printr-o serie de prezentări la manifestări științifice naționale și internaționale, precum și prin publicarea contribuțiilor în reviste de specialitate. Astfel, rezultatele cercetării au fost expuse în cadrul a trei ediții ale Conferinței Științifice Internaționale „Preocupări contemporane ale științelor socioumane” (edițiile din 2019, 2020 și 2022), organizate de Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM). Totodată, au fost prezentate la conferințe științifice internaționale importante, cum ar fi: Conferința Științifică Internațională „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”, ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți, USARB; Simpozionul Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare –premise ale excelenței în educație”, ed. XIX, 28–30 martie 2024, Iași, Universitatea „Petre Andrei”. 4 din contribuțiile prezentate au fost publicate în volumele conferințelor menționate mai sus. Au fost publicate 4 articole în reviste științifice de specialitate, printre care: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”; „Psihologie”, revistă științifico-practică; Revista de pedagogie; EcoSoEn. Rezultatele cercetării au fost, de asemenea, incluse în activitățile didactice prin predarea în cadrul modulului „Psihologia dezvoltării: vârstele adulte și ale senectuții” a cursului „Tinerețea: caracterizare generală și substadii” la ciclul I universitar, ULIM. Aceste manifestări academice, publicații și includerea tematicii în predare confirmă validarea și aplicabilitatea rezultatelor cercetării în diverse contexte educaționale și științifice.

Recomandări. Pe baza constatărilor cercetării realizate în cadrul tezei de doctorat, se propun un șir de recomandări practice în scopul sprijinirii dezvoltării maturității sociale și profesionale a tinerilor în procesul tranziției lor la vârsta adultă.

Recomandări pentru specialiști în domeniu:

1. Aplicarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale în școli, licee, colegii și universități, oferindu-le tinerilor un cadru structurat de consiliere pentru a-i ajuta să își clarifice aspirațiile, să își planifice traiectoria profesională și să își dezvolte responsabilitatea socială și profesională.

2. Îmbunătățirea programelor/metodologiilor de consiliere și orientare profesională, luând în calcul următoarele aspecte: necesitatea modulelor axate pe identificarea și ierarhizarea valorilor personale; accent pe consolidarea identității profesionale în perioada 18–20 de ani; stimularea valorilor intrinseci (autodezvoltare, creativitate, satisfacție spirituală), care s-au corelat pozitiv cu maturitatea psihologică și socială; dezvoltarea competențelor de autoreglare emoțională și gândire pozitivă; adaptarea

conținuturilor educaționale la particularitățile de gen; elaborarea programelor personalizate/prelungite ce răspund nevoilor individuale ale tinerilor.

3. Realizarea timpurie a intervențiilor pentru dezvoltarea maturității sociale: includerea în programele psihosociale implementate în liceu și colegiu a activităților centrate pe asumarea deciziilor, formarea abilităților sociale și responsabilitatea civică.

Recomandări pentru organele de stat responsabile de implementarea politicilor educaționale:

1. Integrarea dezvoltării maturității sociale ca obiectiv central al formării tinerilor în politicile educaționale și sociale, utilizând inclusiv concluziile prezentei cercetări în vederea consolidării cadrului educațional și social, astfel încât acesta să fie centrat pe nevoile actuale ale tinerilor și să susțină dezvoltarea maturității sociale și profesionale în contextul schimbărilor socioeconomice și al dinamicii pieței muncii contemporane.

2. Extinderea accesului tinerilor la programe de orientare profesională centrate pe dezvoltarea maturității sociale, care să ofere tinerilor un suport mai eficient în procesul tranziției lor la vârsta adultă și integrării pe piața muncii.

3. Utilizarea conținutului cercetării pentru integrarea în curricula destinate învățământului gimnazial și secundar a unităților de conținut privind dezvoltarea maturității sociale.

4. Aplicarea instrumentelor utilizate în cadrul elaborării, implementării și evaluării Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale pentru perfecționarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a programelor educaționale și de consiliere vocațională.

Limitele cercetării. Deși cercetarea a adus contribuții semnificative în domeniul studiului maturității sociale, valorilor și aspirațiilor profesionale ale tinerilor, există câteva limite care trebuie luate în considerare. În primul rând, dimensiunea eșantionului a fost relativ mică și s-a concentrat pe un grup limitat de tineri din Republica Moldova. Această constrângere reduce capacitatea de generalizare a rezultatelor la alte contexte socioculturale sau geografice. Întrucât cercetarea se bazează pe un eșantion relativ restrâns, există posibilitatea ca anumite aspecte relevante pentru tinerii din alte regiuni să nu fie suficient de bine reflectate în concluzii.

O altă limitare se referă la durata și contextul programului de intervenție. Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale implementat s-a desfășurat pe o perioadă relativ scurtă, ceea ce poate influența stabilitatea și durabilitatea efectelor pe termen lung. De asemenea, programul a fost testat în condiții controlate, ceea ce nu reflectă în totalitate provocările și variabilele complexe ale vieții reale cu care se confruntă tinerii în procesul tranziției lor la vârsta adultă.

Un alt aspect important este că variabilele demografice ale participanților, precum nivelul de asigurare economică, componența familiei de origine sau mediul de reședință, au fost doar parțial incluse în analiza cercetării. Aceste variabile pot avea un impact semnificativ asupra procesului de maturizare socială și de formare a identității profesionale, iar o abordare mai amplă în acest sens ar putea contribui la o înțelegere mai profundă a fenomenului.

În plus, validarea și traducerea instrumentelor de cercetare a fost realizată specific pentru contextul Republicii Moldova, ceea ce poate ridica dificultăți în aplicarea acestora în alte medii culturale sau lingvistice fără adaptări suplimentare. Astfel, pentru o aplicabilitate mai extinsă, ar fi necesare studii suplimentare care să valideze aceste instrumente în alte contexte socioculturale.

Direcțiile viitoare de cercetare. Pentru a extinde și aprofunda înțelegerea asupra dezvoltării maturității sociale și profesionale a tinerilor, sunt propuse următoarele direcții de cercetare.

1. Extinderea eșantionului pentru a include grupuri de tineri din medii socioeconomice, geografice și culturale diverse. Acest lucru ar permite o explorare mai amplă a variabilității în dezvoltarea maturității sociale și profesionale. În special, ar fi utilă includerea tinerilor din zone rurale, care se confruntă cu provocări distincte față de cei din mediul urban, precum și a studenților internaționali care studiază în Republica Moldova. Studiarea acestor grupuri ar contribui la o mai bună înțelegere a influențelor contextuale asupra formării identității profesionale și a valorilor.

2. Desfășurarea unor studii longitudinale care să urmărească evoluția maturității sociale și profesionale a tinerilor pe o perioadă mai lungă. Aceste studii ar putea oferi o perspectivă detaliată asupra modului în care maturitatea socială se dezvoltă în timp, evidențiind momentele-cheie ale tranziției la vârsta adultă și factorii care influențează succesul acestui proces. Monitorizarea tinerilor de la liceu până la intrarea pe piața muncii ar permite identificarea etapelor critice și a strategiilor eficiente pentru sprijinirea tranziției lor.

3. Utilizarea metodelor complementare, precum studiile de caz, pentru a investiga în profunzime factorii psihologici și sociali care influențează succesul ori dificultățile apărute în perioada de tranziție. Studiile de caz ar permite o analiză detaliată a parcursurilor individuale, oferind informații valoroase despre motivațiile, valorile și provocările personale pe care tinerii le întâmpină în formarea identității lor profesionale și sociale. Aceste metode ar putea completa datele cantitative și ar oferi o perspectivă holistică asupra procesului de maturizare.

4. Explorarea influenței tehnologiilor digitale asupra dezvoltării maturității sociale și identității profesionale. Studiile viitoare ar putea investiga cum utilizarea rețelelor sociale, platformelor educaționale online și altor tehnologii afectează formarea identității, interacțiunile sociale și modul în care tinerii își gestionează cariera.

O direcție de cercetare practică ar fi testarea unor intervenții educaționale și sociale adaptate, care să fie personalizate în funcție de nevoile individuale ale tinerilor. Prin aplicarea unor programe personalizate de orientare profesională și consiliere, ar putea fi evaluate efectele pe termen lung ale acestor intervenții asupra dezvoltării maturității sociale și profesionale.

Prin urmărirea acestor direcții de cercetare, se va putea extinde înțelegerea asupra factorilor care influențează maturitatea socială și profesională a tinerilor, contribuind la dezvoltarea unor strategii educaționale și sociale mai eficiente.

IV. BIBLIOGRAFIE

1. ALBU, E. *Psihologia vârstelor*. Târgu-Mureș: Universitatea „Petru Maior”, 2007, p. 30-31. (Fără ISBN)
2. ALLPORT, G. W. *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981. 578 p. (Fără ISBN)
3. ANGHEL, O. Professional aspirations among students with technical talent. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2015, v. 191, pp.1881-1885. ISSN 1877-0428. ¹
4. ARNETT, J. J. Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. In: *American Psychologist*, 2000, v. 55(5), pp. 469-480.
5. ARNETT, J. J. *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. New York: Oxford University Press, 2006. 280 p. ISBN-13: 978-0195-3093-79
6. BECK, U. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage. 1992. 272 p. ISBN 978-020-3107-92-8
7. BLATTERER, H. Generations, Modernity and the Problem of Contemporary Adulthood. In: *Contemporary Adulthood: Calendars, Cartographies and Constructions*, J. Burnett (Ed.), UK: Palgrave Macmillan, 2010, pp. 10–23. E-book ISBN 978-023-0290-29-7.
8. BRICEAG, S. Referințele valorice, modele și idealuri de viață la adolescenții din mediul urban și rural. In: *Elevul contemporan: schițe de portret psihologic* (culegere de articole științifice). Coord. Bolboceanu A. Chișinău, 1999, pp. 23-25. (Fără ISBN).
9. BULGARU, M., OCERETNÎI, A. Tineretul studios: dimensiuni ale identității sociale. Chișinău: CEP USM, 2012, 212 p. ISBN 978-9975-71-068-8.
10. CAUNENCO, I., GAȘPER, L. Socio-cultural potential of contemporary youth: a psychological approach. În: *EcoSoEn. Scientific Journal. Economics, Social and Engineering Sciences*, 2020, vol. 3, nr. 3-4, p. 171-180
11. CÔTÉ, J. *Arrested adulthood: the changing nature of maturity and identity*. New York: New York University Press, 2000. 224 p. ISBN 978-0814-737-79-8.

12. CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Universitatea din București: Editura Credis. 2011. 380 p. ISBN 978-973-46-6008-7.
13. CRÎSMARU, M., GAGAUZ, O., BUCIUCEANU-VRABIE, M., *Incluziunea tinerilor aflați în afara sistemului de educație, formare și ocupație profesională (tineri NEET), studiu sociologic*. Chișinău: 2018, 102 p. ISBN 978-9975-89-085-4;
14. ERIKSON, E.H. *Childhood and Society*. London: Imago, 1951. 397 p., pp. 129-130. ISBN 978-0393-347-38-8
15. FRANK, L. K. *The Concept of Maturity*. În: *Child Development*, 1950, vol. 21, nr. 1, p. 21–24. ISSN 0009-3920. Disponibil: <https://doi.org/10.2307/1125914>
16. FROMM, E. *The Art of Loving*. New York: Harper Perennial Modern Classics, 2006. 180 p. ISBN: -978 .35-1297-0061
17. GAGAUZ, O., CRISMARU, M.. Factorii de risc pentru plasarea tinerilor în categoria neet: cazul Republicii Moldova. In: *Calitatea Vietii*, 2024, vol. 35, pp. 1-19. ISSN: 1844-5292
18. GOTTFREDSON, L.S. Gottfredson's theory of circumscription, compromise and self-creation. In: D. Brown & Associates (Eds.), *Career choice and development*. San Francisco: Jossey Bass. 2002, pp. 85-148. ISBN-13: .14-9574-0787-978
19. GROSS, J. J. Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. In: *Psychophysiology*, 2002, 39(3), pp.281-291. ISSN 1469-8986
20. GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Disponibil: <https://gov.md/ro/moldova2030>
21. KASSER, R., RYAN, R. M. Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1996, 22(3), pp. 280-287. eISSN: 15527433; ISSN: 01461672.
22. KOHLBERG, L. *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. San Francisco: Harper & Row, 1981. 441 p. ISBN: 978-0060-6476-05
23. LAZARUS, R. S., FOLKMAN, S. *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer Publishing Company, 1984. 460 p. ISBN 08261-4191-9.
24. LEVINSON, D. J. A Conception of Adult Development. In: *American Psychologist*, 1986, 41(1), pp.3-13. ISSN 0003-066X, eISSN 1935-990X.
25. *Linguistic Validation Guidance of a Clinical Outcome Assessment (COA)*. Published by Mapi Research Trust 2018, Mapi Language Group; 2018. Disponibil: <https://www.mapi-trust.org/services/translation-linguistic-validation>.
26. MACEK, P., BEJČEK, J., VANÍČKOVÁ, J. Contemporary Czech Emerging Adults, Generation Growing Up. In: *The Period of Social Changes, Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 22 (5), pp. 444-475. ISSN 0743-5584
27. MALCOCI, L., MOCANU, V. Structura socială a populației în funcție de statutul ocupațional. In: *Coeziunea socială în Republica Moldova: dimensiuni și manifestări în condiții de urgență*, 25 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău: F.E.-P. "Tipografii Centrală", 2021, pp. 107-116. ISBN 978-9975-157-01-8.
28. MASLOW, A. H. *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row, 1954. 411 p. (Fără ISBN).
29. MILAS G., KLARIĆ I. M., MALNAR A., SAFTIĆ V., ŠUPE-DOMIĆ D., SLAVICH G. M. The impact of stress and coping strategies on life satisfaction in a national sample of adolescents: A structural equation modelling approach. In: *Stress Health*, 2021, nr.37(5), pp.1026–1034. ISSN 1532-3005, e-ISSN 1532-2998.
30. PALADI, O. *Orientările valorice și adaptarea psiho-socială la vârsta adolescenței: abordări teoretice*. Monografie, Chișinău, 2021. 261 p. ISBN 978-9975-48-190-8
31. PAPALIA, D.E., WENDKOS OLDS, S. *Dezvoltare umană*. București: Ed. Trei, 2016. 832 p. ISBN 978-9737-074-14-0.
32. PATTON, W., CREED P. Occupational Aspirations and Expectations of Australian Adolescents. In: *Australian Journal of Career Development*, 2007, nr. 16(1), pp. 46-59. eISSN: 22006974; ISSN: 10384162.

33. **POPOVICI, A.** Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461.
34. **POPOVICI, A.** Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerele ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă, În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”*. Ed. XIX. Iași, 2024, pp.112-120. ISSN 2068-1372.
35. **POPOVICI, A.** Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7.
36. **POPOVICI, A.** Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN 978-9975-50-295-5
37. **POPOVICI, A.** Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502.
38. **POPOVICI, A.** Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3.
39. **POPOVICI, A.** Self-determination - manifestation of the social maturity of adolescents. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2022, Ediția 13, p. 44. ISBN 978-9975-165-26-6.
40. **POPOVICI, A.** Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X.
41. QUINTANO, C., MAZZOCCHI, P., ROCCA, A. *The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis*. In: *Genus*, 2018, 74(1), 5. <https://doi.org/10.1186/s41118-018-0031-0>.
42. RAHMANI, H., GROOT, W. Risk Factors of Being a Youth Not in Education, Employment or Training (NEET): A Scoping Review. In: *International Journal of Educational Research*, 2023 (120). e-ISSN 1873-538X. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035523000629>
43. RAJ, M. *Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi: Anmol Publications. 1996. 1840 p. ISBN-13: 978-935-41-0582-1
44. RASAILI, T. R., TITUS, C. M. *Reunification – 'a reality or an impossible dream? The perspectives of Swedish child care and foster family social workers*. 2007. Disponibil: <https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/4609/1/Complete%20final%20thesis%202.pdf>
45. ROKEACH, M. *Understanding Human Value. Individual and societal*. New York: The Free Press, 1979. 288 p. ISBN: 08-2676-0029-978
46. RUSNAC, S., **POPOVICI, A.** Formarea identității profesionale în perioada de tranziție la vârsta adultă, În: *Didactica PRO...*, revistă de teorie și practică educațională, 2024, nr. 6 (148), pp.2-6. ISSN 1810-6455.
47. RUSNAC, S., **POPOVICI, A.** Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN 0034-8678; eISSN 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf>
48. RYAN, R. M., DECI, E. L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. In: *American Psychologist*, 2000, nr. 55, pp. 68-78. e-ISSN 0003-066X.
49. SCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia varstelor: Ciclurile vieții*. București: EDP, 1997, p. 206. ISBN 973-30-5798-3.
50. SCHWARTZ, S. H. Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In: M. P. Zanna (Ed.). *Advances in experimental social psychology*. Cambridge: Academic Press, 1992, vol. 25, pp. 1–65. ISBN: 978-0-12-015225-4

51. SIRSCH, U., DREHER, E., MAYR, E., WILLINGER U. What Does It Take to Be an Adult in Austria? Adulthood in Austrian Adolescent, Emerging Adults and Adults. In: *Journal of Adolescent Research*, 2007, nr. 24 (3), pp. 275-292. ISSN: 0743-5584; eISSN: 1552-6895.
52. SKELTON, T. Research on youth transitions: some critical interventions. In: *Young People in Risk Society: The Restructuring of Youth Identities and Transitions in Late Modernity*, Eds. M. Cieslik și G. Pollock. Aldershot, UK: Ashgate, 2002, pp. 100–116. ISBN 978-1138-730-28-1
53. STATISTICA MOLDOVEI. Tinerii NEET în Republica Moldova în trimestrul I 2023. Disponibil: <https://statistica.gov.md/index.php/ro/tinerii-neet-in-republica-moldova-in-trimestrul-i-2023-943060458.html>
54. SUPER, D. E. A life-span, life-space approach to career development. In: *Journal of Vocational Behavior*, 1980, 16 (3), pp. 282-296. ISSN 0001-879
55. WHO. *Mental health of adolescents*. 2021. https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health?utm_source
56. WITTMAYER, J. M., AVELINO, F., VAN STEENBERGEN, F., LOORBACH, D. Actor roles in transition: Insights from sociological perspectives. In: *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 2017 (24), pp.45–56. ISSN 2210-4224
57. WORTH, N. *Understanding Youth Transition as Becoming: Identity, Time and Futurity*. In: *Geoforum*, 2009, 40, pp. 1050-1060. ISSN 0016-7185.
58. АНАНЬЕВ, Б. Г. *Человек как предмет познания*. СПб.: Питер, 2016. 288 p. ISBN 5-272-00315-2
59. АНДРЕЕВА, Г. М. *Социальная психология: Учебник высших учебных заведений*. Москва: Аспект пресс. 2014. 363 p. ISBN: 978-5-7567-0827-1.
60. ЗЕЕР, Э. Ф., СЫМАНЮК, Э. Э. *Психология профессиональных деструкций: учебное пособие для вузов*. Москва: Академический Проект, 2020. 240 p. ISBN 978-5-8291-2723-7
61. ЗЕЕР, Э.Ф. Психологические особенности прогнозирования профессионального будущего молодежи. В: *Актуальные проблемы психологического знания*, 2015, 3(36), с. 16-26. ISSN: 2073-8544
62. КОН, И. С. *Психология ранней юности*. Москва: Просвещение. 1989. 256 p. (Fără ISBN).
63. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Личностная зрелость как опосредование личностного роста. Культурно-историческая психология развития: материалы первых чтений памяти Л. С. Выготского*. Москва: 2001. С. 154–161.
64. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. М.: Смысл, 2003. 487 с. ISBN: 5-89357-082-0.
65. ЛЕОНТЬЕВ, Д. А. *Тест смысложизненных ориентаций (СЖО)*. Москва: Смысл, 2000. 18 с. ISBN: 5-89357-088-X.
66. МЯСИЩЕВ, В. Н. *Основные проблемы и современное состояние психологии отношений*. В: *Психологическая наука в СССР*. М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960, Т. II, с. 110-125.
67. РЕАН, А. А., КОЛОМИНСКИЙ, Я. Л. *Социальная педагогическая психология*. СПб.: Питер, 2000. 416 с. ISBN 5-88782-424-7
68. РОДЖЕРС, К. *Взгляд на психотерапию. Становление человека*. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 480 с.

V. LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI DE DOCTORAT

2. Articole în reviste științifice:

2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)

1. RUSNAC, S., POPOVICI, A. Maturitatea socială și valorile personale: factori cheie în dezvoltarea identității profesionale a tinerilor, In: *Revista de pedagogie*, 2024 (1), LXXII, 2024 (1), pp. 125-152. ISSN: 0034-8678; eISSN: 2559-639X. Disponibil: <https://revped.ise.ro/wp-content/uploads/2024/07/RevPed-1.2024-6.pdf>

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)

1. RUSNAC, S., POPOVICI, A. Formarea identității profesionale în perioada de tranziție la vârsta adultă. În: *Revista de Teorie și Practică Educațională DIDACTICA PRO...*, Nr. 6 (148), 2024, nr. pp.2-6. ISSN

- 1810-6455. Indexată în baze de date: COPERNICUS. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/218587
2. POPOVICI, A. Analiză factorială: maturitatea psihologică și socială a personalității. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2024, nr. 2(73), pp. 152-158. ISSN 1857-0461. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/209290
3. POPOVICI, A. Interrelația maturității sociale și identității profesionale la adolescenți în perioada crizei identității profesionale. In: *Psihologie, revista științifico-practică*, 2024, nr. 1(44), pp. 12-25. ISSN 1857-2502. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/204771
4. POPOVICI, A. Sensul și valorile vieții în etapa de tranziție a tinerilor de la studii la muncă. In: *EcoSoEn*, 2023, nr. 2, pp. 65-72. ISSN 2587-344X. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/184330

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. POPOVICI, A. Studiul problemei sensului vieții la tinerii și tinerele ce se află în perioada de tranziție de la studii spre muncă, În: *Volum lucrări Simpozion Național cu participare Internațională Kreatikon: Creativitate-formare-performanță: „Creativitate și inovare-premise ale excelenței în educație”*. Ed. XIX. Iași, 2024, pp. 112-120. ISSN 2068-1372. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/217714

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

1. POPOVICI, A. Autodeterminarea profesională – componentă de bază a maturității sociale la vârsta adolescenței. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 13, 1-2 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău, 2023: "Print-Caro" SRL, 2023, Ediția 13, pp. 93-99. ISBN 978-9975-165-61-7. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/176409
2. POPOVICI, A. Formarea valorică - condiție a maturității sociale în tranziția la vârsta adultă. In: *Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective*, Ed. 1, 21 octombrie 2022, Bălți. Bălți: CEP UPS „I.Creangă”, 2022, pp. 71-74. ISBN: 978-9975-50-295-5. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/170024
3. POPOVICI, A. Maturitatea socială – perspectiva psihologică. In: *The contemporary issues of the socio-humanistic sciences*, Ed. 11, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2021, pp. 161-165. ISBN 978-9975-3471-4-3. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/138911

ADNOTARE

Popovici Adriana. Valorile și aspirațiile profesionale – condiție a maturității sociale în procesul de tranziție la vârsta adultă.

Teză de doctor în psihologie, Chișinău, 2025

Structura tezei: cuprins, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie compusă din 200 de titluri, 6 anexe, 156 de pagini de text de bază, 33 de figuri, 11 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: aspirații profesionale, maturitate psihologică, maturitate socială, identitate profesională, tineri, sensul vieții, valori de viață.

Scopul cercetării: investigarea maturității sociale la tinerii aflați în tranziție la vârsta adultă, prin analiza relației dintre valorile de viață și aspirațiile profesionale în dinamica procesului de maturizare socială, în vederea elaborării unor intervenții educaționale și sociale care să favorizeze adaptarea și integrarea eficientă în rolurile adulte.

Obiectivele lucrării: (1) Analiză teoretică a maturității sociale în procesul tranziției la vârsta adultă, cu evidențierea rolului valorilor și aspirațiilor profesionale ca factori determinanți; (2) Descrierea și investigarea empirică a valorilor, aspirațiilor profesionale, orientărilor existențiale, identității profesionale și nivelului maturității psihologice și sociale, în funcție de variabilele sociodemografice (gen, vârstă, nivel educațional); (3) Elaborarea și validarea unui model integrativ al maturității sociale, care să surprindă relațiile dintre valorile/aspirațiile profesionale, maturitatea psihologică, identitatea profesională și maturitatea socială; (4) Elaborarea, implementarea și evaluarea eficienței unui program psihosocial axat pe clarificarea valorilor și consolidarea identității profesionale a tinerilor aflați în tranziție la vârsta adultă; (5) Formularea recomandărilor aplicative pentru îmbunătățirea practicilor educaționale și de orientare profesională, cu scopul de a facilita integrarea socială și profesională a tinerilor.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Cercetarea propune o abordare integrativă asupra relației dintre valorile de viață, aspirațiile profesionale și maturitatea socială în perioada de tranziție la vârsta adultă. Prin elaborarea și validarea empirică a unui model complex al maturității sociale, s-a demonstrat că valorile de viață și aspirațiile profesionale acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică – ca mediatori ai procesului de maturizare socială. Originalitatea cercetării constă în integrarea dimensiunii valoric-aspiraționale în explicația maturității sociale, oferind o perspectivă nouă asupra modului în care tinerii își articulează valorile, aspirațiile și identitatea profesională în procesul de formare personală și socială. Lucrarea se remarcă printr-o metodologie mixtă, care a permis surprinderea diferențelor de gen, vârstă și nivel educațional, evidențiind modul în care acești factori influențează constituirea identității profesionale și a maturității sociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și validat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, demonstrând eficiența intervențiilor educaționale în clarificarea valorilor, formarea identității profesionale și dezvoltarea maturității psihosociale. Prin ansamblul contribuțiilor teoretice, empirice și aplicative, cercetarea oferă un cadru științific coerent pentru studiul maturității sociale și deschide direcții inovatoare în psihologia dezvoltării și consilierea vocațională.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în conceptualizarea și validarea empirică a unui model integrativ al maturității sociale în etapa tranziției la vârsta adultă, model în care aspirațiile profesionale și valorile de viață acționează ca predictori, iar identitatea profesională și maturitatea psihologică funcționează ca mediatori ai maturității sociale. Demonstrația empirică a modelului a permis clarificarea mecanismului valoric-aspirațional care susține formarea maturității sociale, evidențiind interacțiunea complexă dintre factorii motivaționali, axiologici și identitari și relevând totodată rolul variabilelor demografice – vârstă, nivelul educațional – în dinamica maturizării psihosociale. În plan aplicativ, a fost elaborat și implementat Programul psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, destinat tinerilor aflați în tranziția la vârsta adultă. Acesta sprijină clarificarea valorilor și direcțiilor de carieră, dezvoltarea identității profesionale și creșterea nivelului de maturitate psihologică și socială, oferind un instrument validat de intervenție formativă. Ansamblul acestor contribuții oferă un cadru teoretic și praxiologic coerent, care poate ghida proiectarea curriculară, politicile educaționale și de tineret, precum și programele de consiliere psihologică, sprijinind tranziția eficientă și echilibrată a tinerilor către rolurile adulte.

Semnificația teoretică a cercetării. Cercetarea extinde cunoștințele despre maturitatea socială și evidențiază rolul valorilor de viață și al aspirațiilor profesionale în tranziția tinerilor la vârsta adultă. Maturitatea socială este definită ca un proces multidimensional, care implică responsabilitate, autoreglare, internalizarea valorilor și adaptarea la roluri sociale variate. Prin includerea valorilor de viață și a aspirațiilor profesionale, studiul evidențiază interdependența dintre maturitatea psihologică și cea socială, oferind un model teoretic integrativ care corelează dimensiunile psihologice (autoreglare, independență, autoactualizare) cu cele sociale (valori, aspirații, identitate profesională). Acest model oferă o viziune inovatoare asupra procesului de maturizare și direcții pentru cercetări viitoare. Analiza diferențelor de gen, nivel educațional și vârstă clarifică factorii care influențează maturizarea tinerilor, consolidând fundamentul teoretic al psihologiei dezvoltării și educației și sugerând strategii educaționale și psihosociale eficiente pentru susținerea acestui proces.

Valoarea aplicativă a cercetării constă în utilizarea rezultatelor pentru optimizarea intervențiilor educaționale și sociale care sprijină tinerii în tranziția la vârsta adultă și integrarea profesională. Au fost traduse, adaptate și validate trei instrumente privind identitatea profesională, maturitatea psihologică și cea socială, oferind o bază metodologică durabilă pentru consiliere și evaluare vocațională. Cercetarea a condus la elaborarea și testarea Programului psihosocial de dezvoltare valorică și consolidare a identității profesionale, eficient în clarificarea valorilor și planificarea carierei. Rezultatele fundamentează politici educaționale moderne și modernizarea consilierii vocaționale în școli și universități.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost prezentate și publicate în cadrul unor conferințe științifice naționale și internaționale, precum și în reviste de specialitate recunoscute. Rezultatele cercetării au fost diseminate în cadrul conferințelor organizate de Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM), Conferinței Științifice Internaționale „Asistența psihologică la etapa contemporană” și Simpozionului Național Kreatikon, fiind publicate în volumele acestor conferințe. De asemenea, patru articole au fost publicate în reviste științifice de renume, cum ar fi „Akademos”, „Psihologie”, „Revista de pedagogie” și „EcoSoEn”, fapt ce atestă recunoașterea internațională a valorii rezultatelor. Includerea rezultatelor cercetării în activitățile didactice la modulul „Psihologia dezvoltării” (ULIM) confirmă aplicabilitatea rezultatelor în contextul educațional, contribuind la pregătirea și formarea viitoarelor generații de specialiști. Astfel, cercetarea își dovedește relevanța atât în plan academic, cât și în sfera educațională.

ANNOTATION

Popovici Adriana. Values and professional aspirations – a condition for social in the transition to adulthood. PhD Thesis in Psychology, Chisinau, 2025

Structure of the Thesis: Table of contents, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography comprising 200 titles, six appendices, 155 pages of main text, 33 figures, and 11 tables. The findings have been published in nine scientific works.

Keywords: professional aspirations, psychological maturity, social maturity, professional identity, youth, life meaning, life values.

Purpose of the Research: To investigate social maturity among young people in transition to adulthood by analyzing the relationship between life values and professional aspirations within the dynamics of the social maturation process, with the aim of developing educational and social interventions that facilitate adaptation and effective integration into adult roles.

Objectives of the Research: (1) Conduct a theoretical analysis of social maturity during the transition to adulthood, emphasizing the role of life values and professional aspirations as determining factors; (2) Empirically describe and investigate values, professional aspirations, existential orientations, professional identity, and levels of psychological and social maturity, according to sociodemographic variables (gender, age, educational level); (3) Develop and validate an integrative model of social maturity that captures the relationships among professional values/aspirations, psychological maturity, professional identity, and social maturity; (4) Design, implement, and evaluate the effectiveness of a psychosocial program focused on clarifying values and consolidating professional identity among young people in transition to adulthood; (5) Formulate applied recommendations for improving educational and career guidance practices, with the aim of facilitating the social and professional integration of young people.

Scientific Novelty and Originality: The research proposes an integrative approach to understanding the relationship between life values, professional aspirations, and social maturity during the transition to adulthood. By developing and empirically validating a comprehensive model of social maturity, it was demonstrated that life values and professional aspirations function as predictors, while professional identity and psychological maturity act as mediators of the social maturation process. The originality of the study lies in integrating the value-aspirational dimension into the conceptual explanation of social maturity, offering a novel perspective on how young people articulate their values, aspirations, and professional identity during personal and social development. The research employs a mixed-methods design, allowing the identification of gender, age, and educational level differences and highlighting how these factors influence the formation of professional identity and social maturity. At the applied level, the study led to the development and validation of the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity, which proved effective in clarifying values, fostering professional identity, and enhancing psychosocial maturity. Through its theoretical, empirical, and applied contributions, the research provides a coherent scientific framework for the study of social maturity and opens innovative directions in developmental psychology and vocational counseling.

Results and Contribution to Solving a Significant Scientific Problem: The results consist in the conceptualization and empirical validation of an integrative model of social maturity during the transition to adulthood. In this model, professional aspirations and life values act as predictors, while professional identity and psychological maturity function as mediators of social maturity. The empirical validation clarified the value-aspirational mechanisms underlying the formation of social maturity, highlighting the complex interaction between motivational, axiological, and identity factors, and demonstrating the influence of demographic variables—age and educational level—on psychosocial development dynamics.

At the applied level, the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity was designed and implemented for young people in transition to adulthood. This program supports the clarification of values and career directions, the development of professional identity, and the enhancement of psychological and social maturity, offering a validated framework for formative intervention. Collectively, these contributions provide a coherent theoretical and praxiological foundation that can guide curriculum design, educational and youth policies, and psychological counseling programs, promoting a balanced and effective transition to adult roles.

Theoretical Significance: The study expands knowledge on social maturity and emphasizes the role of life values and professional aspirations in the transition to adulthood. Social maturity is defined as a multidimensional process involving responsibility, self-regulation, internalization of values, and adaptation to diverse social roles. By integrating life values and professional aspirations, the research demonstrates the interdependence between psychological and social maturity, proposing an integrative theoretical model linking psychological dimensions (self-regulation, independence, self-actualization) with social dimensions (values, aspirations, professional identity). This model provides an innovative perspective on the maturation process and suggests directions for future research. Analysis of gender, educational level, and age differences clarifies factors influencing youth maturation, strengthening the theoretical foundation of developmental and educational psychology, and suggesting effective educational and psychosocial strategies to support this process.

Applied Value: The applied significance lies in the use of the results to optimize educational and social interventions that support young people in their transition to adulthood and professional integration. Three instruments assessing professional identity, psychological maturity, and social maturity were translated, culturally adapted, and validated, providing a sustainable methodological basis for counseling and vocational assessment. The research led to the development and testing of the Psychosocial Program for Value Development and Consolidation of Professional Identity, proven effective in clarifying personal values and career planning. The results provide a solid foundation for modern educational policies and the modernization of vocational counseling in schools and universities.

Approval and Implementation of Scientific Results: The scientific results were presented and published at national and international conferences and in recognized academic journals. The findings were disseminated through conferences organized by the Free International University of Moldova (FIUM), the International Scientific Conference “Psychological Assistance in the Contemporary Era,” and the National Symposium Kreatikon, being published in their respective proceedings. Four articles were published in reputable journals, including *Akados*, *Psihologie*, *Revista de Pedagogie*, and *EcoSoEn*, attesting to international recognition of the research’s value. Integration of the findings into the “Developmental Psychology” course at ULIM confirms their applicability in educational contexts, contributing to the preparation and training of future specialists. Thus, the research demonstrates relevance both academically and educationally.

POPOVICI ADRIANA

**VALORILE ȘI ASPIRAȚIILE PROFESIONALE –
CONDIȚIE A MATURITĂȚII SOCIALE ÎN PROCESUL DE
TRANZIȚIE LA VÂRSTA ADULTĂ**

SPECIALITATEA: 511.03 – PSIHOLOGIE SOCIALĂ

**REZUMATUL
tezei de doctorat în psihologie**

Aprobat spre tipar: 20.10.2025
Hârtie offset. Tipar offset
Coli de tipar: 2.92

Formatul A5
Tiraj 50 ex.
Comanda nr.96

SRL “RUCAN INVEST”
mun. Chișinău, str. Crășescu Victor str-la, 13 A